

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKI DAGBLADET

Laupäeval, 14. juulil 1973

Nr 53 (3841)

15. aastakäik

Pessimistid eksisid: Laulupidu õnnestus ka majanduslikult

Pessimistlikud hääled hoiatasid möödunud seitsmenda Rootsi-eestlaste laulupeo korraldajaid: publik on tänapäeval visa tulema, majandus võib lõppeda katastroofilise fiaskoga. Kuid nüüd, mil laulupidu on juba seljataga ja kogetud, et rahvast kogunes üle kõigi ootuste, võib lõpp-punktina konstateerida vastavate kokkuvõtete valmimisel, et laulupidu õnnestus ka majanduslikult. Pessimistid eksisid.

"Laulupeo-kindral", s.o. Eesti Lauljaskond Rootsis esimese Johannes Kant, avaldab Eesti Päevalehele oma rõõmu ja ütleb:

— Pessimismi tekitasid kahel eelmise laulupeo osavõtjaskonna arvud, mis näitasid kahanemist. Eelmine laulupidu näit, oli hästi ette valmistatud ja läbi viidud, kuid see ei mõjutanud kuulajaskonna hulka positiivselt. Ja kui võrd lootusevaeselt me seekord ürituse ettevalmistamisele asusime, siis seda rohkem on rõõmu ettevõtte kordaminekust ning elamusrikkusest — see jääb lüpsaks saavutuseks rootsi-eestlaste ajaloosse.

Johannes Kant ütleb, et muredeks oli põhjust: Lauljaskonna tasku oli tühi, sest eelmise laulupeo "pärandist" oli üks osa kulunud laulude võistluse teostamisele ja tagasi oli saamata laen, mis vahepeal anti ühele kultuurilisele üldüritusele star-

dkapitaliks. Nii oli vaja stardikapitali.

— Pisut enne laulupidu saadud majanduslik toetus eesti ettevõtjalt ja üksikisikult kujunes siin hinnatavaks abiks. Avaldaksin siinkohal annetajale tänu — neile, kes kuulsid kutsed, mõistsid ja toetasid. Mis puutub ettevalmistustesse, siis kestsid need tegelikult kaks aastat. Poolteistkümneme aasta kestel kavandatu kohendasime viimase poole aasta jooksul raamkavaks, mis ürituse eel leidis lõpliku täpsustamise ja viimistlemise. Kogu selle pika ettevalmistuse n.ä. "maha-mängimiseks" kuulus ainult neli ja pool tundi laulupeol. Kõik klappis hästi.

Küsimusele, kuidas Eesti Lauljaskond Rootsis esimese on rahul laulupeo muusikalise küljega, vastab hr. Kant:

— Kooride juhid kui ka lauljad pakkusid kahtlemata oma

Rootsi ei võtnud vastu diplomaadi kuues SPIOONI

Rootsi välisministeerium keeldus nõusoleku andmisest ühele N. Liidu kaubandusdelegatsiooni ametnikule, keda Moskva esitas. Põhjus: rootslased teadsid, et tegemist on mehega, kes Inglismaalt välja saadeti spionaazhi pärast ühenduses Briti valitsuse drastilise otsusega a. 1971 välja saata 105 vene "diplomaati", kes tegelesid luureülesannetega. Agendi nimi oli Valeri Lavrov.

Venelaste viisumipaberite järgi pidi Lavrov paigutatama administratiivsele kohale N. Liidu kaubandusesinduses, mis asub Lidingö. Ajakirjandus on varem tähelepanu juhtinud, et kaubandusesinduse ametnikud energiliselt liiguvad Rootsis ringi, pildistavad ja tegelevad luureülesannetega. Esinduses on umbes 40 ametnikku. Neil ei

ole otsest diplomaadi staatust, kuid nendele küsib viisumit ja peatusluba N. Liidu valitsus. Ainult neljal on diplomaadi immunitet.

Inglased oma väljasaatmisotsust tehes olid kindlaks teinud, et Lavrov ja tema kaaslasel tegelesid peamiselt spionaazhiga ja kuulsid vene vastuluureteenistuse GRU-sse.

Rootsile oli viisumist keeldumine väga ebaharilik juhus. Oieti oli see esimene juhus mitmete aastakümnete järel, mi-

spärast võib arvata, et otsuse tegemisel olid osalisel välisteenistuse kõrgeimad ametnikud eesotsas välisministriga. Riski keerib ju Rootsi oma otsusega vastuaktiooni Moskva poole, näit. keeldumise näoi mõnele rootslasele, keda sinna paigutada tahetakse.

Rootsi ajakirjanduse arvates tegutsevad venelased peamiselt tööstusspionaazhiga, mis on oluliseks ülesandeks kujunenud arenenud tööstusmaades, miliste hulka ka Rootsi kuulub.

"Miss Tallinn"

Värsket "Miss Tallinna", kelleks on 18-aastane gümnaasiumiõpilane Eha Lodu, õnnitleb teadustaja, Kanada TV-kommentaator Ken Cavanagh.

TORONTO (EPL) — Torontos korraldatakse igal aastal suurüritus "Karavan", milles etnilised grupid annavad programmi lõviosa ja kus eestlastel ja Eesti Majal on alati olnud tähelepanuväärne roll. Alati on "Karavan" ajal üks enim külastatud paik olnud just "Tallinn", nagu eestlaste osa ürituses nimetatakse. Tänavune "Tallinna" linnapea oli Tõnu Heyduck ja üheks suuremat huvi äratavaks sündmuseks oli "Miss Tallinna" valimine.

Valimised toimusid Eesti Majas ja kommentaatoriks oli Kanada televisiooni tuntud kommentaator Ken Cavanagh, kes muide oli tegev ka Eesti Päevalehe filmi "Esto-72" toimesaamisega. Kandidaate oli terve tosin, esinedes alguses pärast lõunakleitides, siis rahvariiet. Hindamiseks tulid peale välimuse ka iseloom, eesti keeles väljendamine oskus, üldine esinemine, soeng, jumeastistehnika jne. Teadustaja esitas tütarlastele, kes olid kõik tõesti kaunid,

vastavaid küsimusi. Zhüril, koosnev eesti organisatsioonide esindajast, murdis kaua pead ja valis lõpuks "Miss Tallinnaks" gümnaasiumi õpilase Eha Lodu, 18. a. vana.

Kroonijaks oli Miss Tallinn 71 Tiina Järver, kuna Miss Tallinn 72 ei saanud kohale tulla. Rahvas aplodeeris ja värske "miss" sai kuhja lilli, samuti rahalise hüvituse 2000 dollari suurus. Ta läheb nüüd eestlaste nimel võistleva "Miss Karavani" tiitlile.

Talts tuleb tagasi!

Tallinnas toimunud tšetföderatsiooni lahtistel võistlustel "proovis" oma jõudu pärast vahetage järele olümpiavõitja Jaan Talts. Teatavasti teatas ta vahepeal tõstesportid loobumise kavatsusest.

"Proovi" rebimisemoment õnnestus hästi eesti rekordiga 170 kg, tõukamises ebaõnnestus tal maailmarekordi (223,5 kg) löömine, kuigi 225 kg kerkis rinnale hästi. Nii jäi tulemuseks algraskus 210 ja kogutulemuseks 380 kg, mis kuulub rahvusvahelisele tippklassi. Taltsi "comebacki" loetakse õnnestunuks ja peetakse võimalikuks, et ta võtab osa maailmaleistrivõistlustest Havannas sügisel.

Kanada keeldub tunnustamast annektsiooni

OTTAWA (EPL) — Kanada parlamendi alamkoja koosolekul 19. juunil s.a. esitas rahvasaadik R. Stackhouse välisministri küsimuse, kas kommunistliku tüüranna taustal, mida Balti vabariigid Läti, Eesti ja Leedu on kannatanud üle 30 aasta, valitsus kasutaks ära Euroopa julgeoleku konverentsi selleks, et nõutada Nõukogude Liidult enesemääramise õiguse tunnustamist neile rahvastele.

Välisminister Mitchell Sharp vastas: "Kanada valitsuse poliitikaks Balti vabariikide suhtes on, et meie ei tunnusta de jure nende inkorporeerimist Nõukogude Liitu, kuigi see olukord eksisteerib de facto. Eeloleval konverentsil Helsingis meie ei nõustu sellega, et need piirid oleksid legaalselt kehtivad või et konverents ise neid kuidagi viisi muudaks.

EPL

Vahistamine

N. Liidu "lõppresolutsiooni" kavandis, mis Gromoko poolt esitati Helsingis välisministrite konverentsile Euroopa julgeoleku kindlustamiseks, ütel-dakse sõnasõnalt: "Euroopa julgeoleku- ja koostöö-nõupidamistest osavõtvad riigid deklaratsioonid pidulikult, et nad, poliitilisest, majanduslikust ja sotsiaalsest süsteemist sõltumata, austavad ja järgivad rangelt omavahelises suhtes järgmisi esmase tähtsusega põhimõtteid:

Piiride vääramatus, mille kohaselt nõupidamistest osavõtvad riigid peavad Euroopas kehtivaid piire vääramatuks praegu ja ka tulevikus ega esita üksteisele mitte mingisuguseid territoriaalseid pretensioone ning tunnistavad, et selles piirkonnas saab rahu säilitada vaid juhul, kui keegi ei kippu kallale praegustele piiridele. . . .

Juba asjaolu, et Kreml resolutsiooni valmis tegi enne, kui välisministrid oma arvamus järele üteld, näitab, et N. Liit enda poolt algatatud julgeolekukonverentsi on ka vastanud teha vaid oma nõudmistele aktseptsiooni saamiseks. Iseasi on muidugi, kas N. Liit ka seekord saab selle aktseptsiooni ja ka läänedemokraatiad on valmis vene deklaratsioonile vastuvaideid anda ka kirjutama. Avaldatud lääne välisministrite seisukohad osutavad igatahes vastupidist.

Kuivõrd kõige selle taustal N. Liidule on õrnad just tema piiride küsimused, näitavad vahistamised konverentsi käigu ajal. "Konverentsi segamise" ettekäände all vahistas soome politsei, ilmselt surve väljenduseks, mida idanaabrid avaldas, just Balti rahvaste huvid esitajateks Helsingis saanud inimesed. "Segamine" seisnes ainult välisministritele Balti vabas maailmas asuvate organisatsioonide poolt saadetud memorandumist, milles protesteeriti N. Liidu nõudmistest vastu, et nende maad, liidetud N. Venemaa külge Hitleri-Stalini pakki salaklauslile alusel, igaveseks ajaks loetakse iseseisvuse kaotanuks ja aktsepteeritakse see rahvusvahelisel õigust rikkuv nõue.

Kuna balti esindajad vahis-

maailma kombe kohaselt julgesid lääne ajakirjanikke kutsuda oma seisukohtade selgitamiseks pressikonverentsile, siis vallandus automaatselt suur mure, et kerkivad N. Liidule kõige ebameeldivamad vallutusprobleemid. Et seda ära hoida, tuli vahele astuda kõige rangemate abinõudega — balti esindajate vahistamisega.

Viimasel ajal on kõik need riigid, kus vene suurused on käinud, saanud KGB käest meikirju "kardetavate ballastite" kohta, keda tuleks vahil alla võtta potentsiaalsete julgeoleku kindlustamiseks. Kuuldavasti sai ka Soome valitsus sellise meikirja Euroopa välisministrite konverentsi eel, kus olid üles loetud need inimesed, keda balti eksilorganisatsioonid kavatsesid avalikult ja oma eesmärgi varjamatuks saata Helsingisse oma asja selgitamiseks kõige rahulikemas vormides ja seistes kaugel terrorismit. Teatavasti ei ole ballastide mitte ühegi juhul üle võtnud kommunistide ja natside poolt tarvitatud vägivaldseid demonstreerimisvorme. Sellegipoolest pidas Soome valitsus vajalikuks täita venelaste soov demonstreerimaks oma "head tahet" aidata idanaabrit tema huvides.

Asi võttis skandaali vormid, kuna vahistamised ei olnud millegi reaalse sütteoga motiveeritud ja kuna rikuti demokraatiates kõige loomulikumaid õigusi oma asja eest kõnelemise võimaldamiseks. USA välisminister Rogers oli äärmiselt ebasoositud olemas aktiivne Balti küsimuses ja seda vajaduse tõttu kaitsa oma maa balti päritoluga kodanikke, kes mingil viisil ei olnud rikkunud ei USA ega ka Soome seadusi ja huvisid. Huvitav on selle juures, et siin pörksid vastakuti N. Liidu ja USA intensionid Soome valitsuse juures, ja nii, et Soome oli siski sunnitud USA nõudmistele vastu tulema.

Kui nüüd küsida, kas vahistamisega ja pressikonverentsi ärajätmisega said balti rahvaste huvid suurt kahju, siis peab konstateerima vaid, et Balti probleem ei oleks ühegi pressikonverentsiga saanud sellist kaugeleulatuvat esitust kui nüüd vahistamiste läbi. Soome ajakirjandus andis jooksvald teateid asja arengust, suure teadeteagentuurid raporteerisid välisajakirjandusele. Ühendriikides oli kohe asi raadios ja televisioonis, mille tulemusena kiiresti hakkas kongressi liikmetel saabuma USA delegatsioonile Helsingisse nõudmist, et ballastid tuleb abistada. Kõike seda ei osanud Moskva ette näha oma surveavalduses soomlastele. Faktiliselt nad olid ise oma huvidel vastu töötanud.

Kogu asja juures äratas imestust rootsi massmeedimuste üllatavus ja koguni vaikimine. Kas Soome õrna asendi pärast või lihtsalt selle pärast, et ballastide vabadusnõudlused loetakse "mittevõitavaks"?

KLA

Toomas Üürke Stockholmist sõitis suve veetma Maimis Florida osariigis.

VÄLISKOMMENTAAR

Tülikad tuumakatsed

Protestid prantsuse vesinikpõmmi katselise õhkimise vastu hakkasid kostma niipea kui vastav kava pooltest kuud tagasi avalikkusele teatavaks tohti. Kui õhkimise kohaks olid Prantsusmaal kuuluvad Mururoe atollid keset Vaikset ookeani, nägid kõigepealt Uus-Meremaa ja Austraalia selles mitmesugust ohtu enestele. Järgnevalt ühinesid protestidega mitu maad Lõuna-Ameerika rannikult vastu Vaikset ookeani. Kuna protestid mitmelt poolt jäid tagajärjeks, kaebasid Austraalia ja Uus-Meremaa rahvusvahelisele kohtule Haagis süüdistusega, et prantsuse tuumakatsed, Vaikses ookeanis on ohtlikud inimestele, loomadele ja miljöle ning on vastuolus rahvusvahelise õigusega. Haagi kohus ütles oma esialgses otsuses, et Prantsusmaa peab kavatsetud katsed seisma panema seni, kuni kohus on Austraalia ja Uus-Meremaa poolt tõstetud süüdistused põhjalikult läbi arutanud. Haagi kohtu neilisteistkümnest liikmest oli sellise otsuse poolt kaheksa, mis vihas lahkarvamistele.

Prantsuse valitsus vastas sellele juuni lõppu peale. N. Valge raamatu avaldamisega. Selles selatati, et kuna Prantsusmaa pidevad nõudmised kontrollitavaks desarmeerimiseks ning tuumrelvade, nende valmistamise ja laoshoimise keelustamiseks on alasti asjatud, siis on Prantsusmaa õigustatud soetama enesele tuumrelvi, et kindlustada oma iseseisvust ja sõltumatust. Järgnevalt on Valges raamatus avaldatud aruanne prantsuse seniste tuumakatsete kohta, kirjeldades nende läbiviimist, taga järgi ja järeldusi. Õhkimiste arv on

väga väike ja pealegi on seetõttu alati võetud rangelt ettevaatabinõusid, et kaitsa inimesi, loomi ja taimestikku. Seepärast võib küsida, ütelatakse Valges raamatus, kas manifestatsioonid ja protestid prantsuse tuumakatsete vastu pole tingitud "millegi muust kui soovist kaitsa miljö ja rahvusvahelist õigust, mida mõlemat Prantsusmaa respektiir".

Edasi ütelatakse katsete õigustamiseks, et atollid ja korallisaared Vaikses ookeanis, kus katsed peetakse, "on prantsuse omand, asustatama, kaugel laevadeest ja lennuliinidest, kergelt juurdepäästavad ja sobivad seadmetele katsete teostamiseks ning väga kaugel asustatud piirkondadest". Mis puutub ohtlikeks radioaktiivsetesse sademetesse, siis on need olnud rangelt kontrolli all ja leeduliku uurimise andmetel osutunud "puhtaks", s.o. ilma ohtliku kõrvalmõjuta.

Mis puutub asja juriidilisse küsimusse, siis väidetakse Valges raamatus, et Uus-Meremaa ja Austraalia pole mingit õigust eitada prantsuse katsete legaalsust, kuna mõlemad maad pole kunagi protesteerinud ei USA ega Inglismaa omaaegsete õhkimiste vastu atmosfääris. Õigustamata on ka Prantsusmaa süüdistamine rahvusvahelise õiguse rikkumises. Liitunud Rahvaste täiskogu on küll vastu võtnud resolutsiooni, milles soovitatatakse atmosfäärist tuumakatsete lõpetamist. Aga säärane soovitus ei ole normiks rahvusvahelises õiguses, kuna tal pole seaduslikku jõudu kõigi liikmesriikide suhtes. Järelikult pole ka Haagi rahvusvaheline kohus sugugi kompetentne tegema otsust prantsuse tuuma-

katsete asjus.

Samal ajal kui tülid Prantsusmaa vesinikpõmmi õhkimise pärast oli täies hoos, teostas Puna-Hiina samasuguse põmmi katsutamise atmosfääris. Katsetamise kohaks oli Lop Nor, seesama tühi-maa ala, kus 1964. aastast saadik on tuumakatsed teostatud. USA aatomienergiakomisjoni hinnangu kohaselt oli pumahlinate põmmi lõhkejõud vastav kahe kuni kolme miljoni tonni troitlõhke tavalise lõhkeaine omale. See peaks tähendama, et plahvatus oli ligikaudu niisama võimas nagu eelmisel katsetamisel mõeldud asjata märtsis. Huvitaval kombel ei põhjastanud ka äsjane vesinikpõmmi õhkimine atmosfääris Lõode-Hiina kohal samasugust kurjustamist nagu see on osaks saanud Prantsusmaal enne katse läbiviimist. Ametliku protesti Pekingis avaldas ainult Jaapani valitsus.

Välismaade erinev suhtumine Prantsusmaa ja Puna-Hiina tegelikkust ühesugustesse ettevõtetesse tuumrelvade alal on igatahes silmatorkav. Seda rõhkem, et mõlemad põhjendavad oma tuumakatsed enesekaitse vajadusega. Kui sellest hoolimata mõlemad erinevalt hinnatakse, siis soodustatakse kommunistliku poole tuumrelvade kasvu vaba maailma omade arvel.

A. K.

"Teil on sugulasi Venemaal"

LONDON (VES) — Briti ajakirjandus kritiseerib teravalt N. Liidu saatkonda sellepärast, et üks saatkonna ametnikk läks käitsi kallale ja viskas välja end. pu-naarmee hambaraari dr. Paul Arsenikovi, kes koos abikaasa aastaga tagasi sai välja rännata Hiinast.

Ta tuli saatkonda oma poja pärast, kes pärast vanemate lahkumist vene võlmele poolt arreteeriti ja saadeti Siberisse vangilaagrisse.

Saatkonna ametnik ei lasknud küsijalt saada juurde, vaid ütles talle ähvardades: "Arge lõpge palju lärm! Pidage mees, et teil on sugulasi Venemaal"

KGB-hotell süüdati?

NEW YORK (EPL) — Brezhnev külastuse ajal puhkes tolli Stader-Hiltoni hotellil 14-ndal korral, kuhu olid elama palgatud Brezhnevi julgestavad vene KGB-mehed.

Politsei vahistas hotelli teeni-l ja Leon Burris James'i, kes on varem olnud Ida-Saksamaal ja Puna-Hiinas.

Äärelinnas Queensis süüdati vene UNO-saatkonna nõmiku Grodski suur Plymouth-limusiin, mis oli pargitud vene diplomaatide suveresidentide ette. Auto hävis.

Washingtonis põletasid juudid N. Liidu saatkonna vastas asuva maja katusel sarvepühimise saatel N. Liidu punalipu.

LAULUPIDU

Algus lk 1

kohe küsimuse: mida te peale hakkate nende suurte rahadega, mis laekuvad?

Laseme vastata laulupeo üldjuhulendal:

— Saadud rahast tuli tasuda võlad, saali kõrged üür, kõik kohustused ja lõpuks leida võimalusi alusfondiks järgmise laulupeo korraldamisele, mille üle otsustab lauljaskonna esinduskogu. Kokkuvõttes näitavad, et saalis oli rahvast 3000 inimest, kellest lauljaid, rahvatantsijaid, tegelasi ja kutsutud publikuid umbes 500. Tasulisi pääsmekke müüdi 2254 ja neist laekus ümmarguselt 33.000 krooni. Meil teada olevad kulud ulatavad 27.325 kroonini, milles peakulupostiks on üür, saali teenindus, valgustus, heliseade ja dekoratsioon — kokku kr. 14.000. Siis läks soome koori vastuvõtt maksma kr. 3.000, kooride sõidukulud kr. 4.000, honorarideks autoritele, koorijuhidele ja solistidele kr. 2.800, nootidele kr. 1500, trükitöödeks (päsmad, kutsed) kr. 1500. Pealeselle veel büroo-, posti-, telefoni- ja reklaamikulud.

Lauljaskonna esimese eriti rahul õnnestunud laulupeo loomaks leidmisega. Ta arvab, et messihalli sisemuse plit EPL esiküljel tõstis kahtlemata publiku usaldust ürituse vastu. Ta rõhutas:

— Loodetud koostöö ajakirjanduslikus osas Eesti Päevalehega kujunes väga heaks koostöök, ja aitas kaasa ürituse õnnestumisele. Ilma sellise ajaleheleta oleks õnnitult raske läbi viia taolisi suurüritusi.

Joh. Kant jätkab: — Messihall

asukoht,

ümbruse avarus, eriotstarvete-ga kõrvalruumid ja teenindamisvõimalused pakkusid soodsaid tingimusi suure ürituse korraldamiseks. Need on nagu loodud suurüritusteks.

Laulupeo muusikaliseks kõrgpunktiks loeb esimese valmulliku kontseriti, meenutades tänu mees- ja meeskooride erilist panust ja eriti seda, et segakooride väikese arvu puhul (neld on Rootsis kolm, neist kaks heatasemelised, kuid väikesearvulised kirikukoored) tulid appi nals- ja meeskoorid oma lauljate ja juhtidega ning, õppides ära üheksa segakoori laulu, võimaldasid 260-päise segakoori lavale ilmumise laulupeol. Eesti Lauljaskond Rootsis esimese lõpetab:

— Tendes kõike seda eneseohverdamist, mida lauljad ja koorid osutasid, oli võrastav lageda USA ja Kanada eesti ajalehetele kritikat Stockholmil laulupeo ja selle taseme kohta, milles m.h. teateeriti Svenska Dagbladeti kirjutist, millise ajalehe esindaja lahkus peolt pärast kuut esimest laulu juba esimesel poolajal. Laulupeo töiseseks taustaks oli publik, kes hoolimata kauni suvelma võludest eelistas tulla laulupeole ka-tuse varjus. Publik oli see, kes andis üritusele mõõtmad ja kujundas selle meeldejääva rahvusliku pidupäeva meile kõigi Eestile! Minu poolt avaldatud mõtted kahtlevad endas Eesti Lauljaskonna juhatuses südamlu ku tänu kõigile laulupidulistele! Enda poolt tänaksin ka juhatuses liikmeid soodsas koostöök-õn-konna eest, mis oli eelduseks laulupeo edukale läbiviimisele.

Eesti filoloog Pariisis Vestlus Fanny Siversiga

Üks huvitav isiksus Balti Teaduslikul Konverentsil, kellest meie ajakirjanduses seni kahjuks üsna napilt on olnud juttu, pealegi veel eesti naisfiloloog, kes Prantusmaa rasketes oludes on suutnud omal alal läbi lüüa, oli Fanny Sivers, neliühe nimega isak. Peale meeldiva ja särtsuka olemise ilmesid Pärnust pärit keeleteadlase põhjalikud teadmised tema elavalt ettekantud ja palju löbu kuulajaskonnas tekitanud loeng koduloomade hüüdnimedest eesti ja ida-rootsi rahvamurdeis.

Kasutasin konverentsi avapäeval toimunud ringsõitu varasuvistes Stockholmis ja järgnevatel päevadel põgusaid kohvi- ja õllepausid vahetades Hüsselby Lossis, et Sorbonne'i ülikooli juures dotsendi kompetentsiga naisõpetajast intervjuueerida. Varemalt olin tema nime lugenud "Tulimullas" avaldatud keeleteaduslike artiklite all, viimati tema põhjalikku arvustust Marie Underi prantsuskeelse luuleantoloogiale. Eraliaks on tema üldkeelte-teadus, eriharuna soome-ugri keeled. Ta tegeleb peamiselt uurimistöödega ja kannab kolm korda prantsuse teadlastele tiitlit "maître de recherche", mis vastab siinsele dotsendikraadile.

Fanny Sivers, eesti filoloog Prantusmaalt. (Autori foto)

Õppisin Tartu ülikoolis kaks aastat romaani keelt. Sõis tui põgeneda. Pärast Saksa- ja kapitulatsioonil olin prantsuse toonil. Juhtus nii, et prantsuse kultuuriamet kutsus saksa üliõpilased külla. Tekkis diskussioon, millest aga sakslased nagu häänesid osa võtta. Mina aga ei häänenud oma prantsuse keelt ja äratsin vist tähelepanu. Sain ettepaneku Prantusmaale asumiseks, mille võtsin vastu. Enne aga sain olla Würzburgi ülikoolis õppeprofessori assistendiks. Mul on vedanud. Olen sattunud huvitavate inimestega kokku, jutustab pr. Sivers. Ta jäi varakult leheks ja üksikuna pühendas ennast täiesti teadusele. "Kõik mis seni olen saavutanud on tõesti verehinnaga ja hirmsa rabelemisega," lisab ta.

"Prantusmaal on väga raske intellektuaalsel alal läbi lüüa. Meesugusel on raske harjuda nende mõtlemisviisiga. Anglosakslasid ja germaani mentaliteetist saame palju paremini aru. Nii on ka raske teatavalt teemasid prantsuse keelest eesti keelde tõlkida, eriti filosoofilisel alal. Meil puudub vastav sõnatagavara ja meie mõttemaailm on hoopis teine. Tõlkinud näiteks Blaise Pascal'i, 17-nda sajandi filosoofi, eesti keelde. See oli väga raske ülesanne."

Fanny Sivers elab ajaloolises Montmorency linnas, 15 km põhjapool Pariisi, mis oli kuulus Montmorency perekonna asukohaks. Üks nendest oli prantsuse marssal, kes mässas kardinal Richelieu vastu. Montmorency asub ka kirjaniku ja "tagasi looduse juurde" filosoofi Jean-Jacques Rousseau maja-muuseum. Samasse linnas asus paljusid poolakaid, kes oma kodumaalt pärast 1830. aastate revolutsiooni tsaari võimude vastu pidid põgenema. Nende hulgas oli ka poola vabaduselaulik Adam Mickiewicz, kelle tühi haud on praegu seal olemas. Ta keha vildi ikkagi kodumaale tagasi. Aga igal kevadel toimub Montmorency's suur poolakate palverännak.

Dotsent Siversi avaldatud tööde hulka kuuluvad "Rootsi laensõnad eesti keeles" ja "Lilvi keelte probleemid". Ta katsub tulevikus välja anda lilvi keele grammatika. "Tänu professor Julius Mägieste ja Lundi ülikoolile, eriti just selle soome-

ugri seminarile, olen saanud oma uurimistööd teha. Ilma abita Lundist oleks see mulle olnud täiesti võimatu," jätkab Fanny Sivers.

Balti ruum on Euroopas tähtis. Seni on kõik uurimused sel alal liiga traditsioonilised olnud. Tuleb leida uusi teid, mis paneksid laiemale publiku kuulama. Kõik seisab ju teatud probleemil õiges serveerimises. Seda õiget serveerimist märkas tõepoolest eesti naisõpetlase saksa keeles ette kantud loengus "Lockrufe für Tiere in den ostschwedischen Mundarten und im Estnischen". Hüsselbys toimunud Balti teadusliku konverentsi ajal. Referent saavutas oma kuulajaskonnaga otsemal hea kontakti ning pani nihasti balti-saksa, läti kui ka leedu keeleteadlasi oma murdekeelsete kodulooma hüüdnimedele kallid juriidima. Katsuti leida vaeleid hobuste, porsaste, tude, kasside, lammaste, tude, de ja isegi madude (keda vanasti taludes "koduloomadena") hiirte hävitajana peeti) meelitusnimele lähitud eesti ja ida-rootsi murdeid. Nii kajastis Hüsselby Lossi ühest loengusaalist naerupuhangute saatel mitmesuguseid "ptrr, tiip-tiip, tuk-tuk, vissi-vissi" hüüdeid. Referent lähtus eesti osas F. J. Wiedemanni grammatikast ja eesti-saksa sõnaraamatust, ent tõi näiteid ka Lõuna-Soome lastekeeltest.

Lisaks puht-teaduslikule tööle on mitmekülgne Fanny Siversil veel mitu südamele lähedast tegevust. Ta on avaldanud ilukirjanduslikke katseid prantsuse keeles ja eestikeelseid novelle "Tulimullas". Ta on Montmorency linnas kultuuriajakirja peatoimetaja ja on kritiseerinud teravasti linnavalitsust vanade hoonete mahakiskumise ja ümberhõlmamise plaane. Allkirjast võitis B. Kangro romaani-kuju nime "Asse Jauris" ja linnavalitsuse härrad murdisid ko-

ledal kombel päid, kes niisuguse imeliku nimega kriitik küll olla võiks. Kuna Fanny Sivers on Linna kaitsekomitee president on temale võitlus linna olemasolu eest vanal kujul eriti südamelelähedane. Ka kohalikud poolakad on mõjuvaid. Abi loodetakse isegi praeguse prantsuse valitsuse käest, sest tervishoiu minister on poola päritoluga prints Poniatovski.

Eesti naisteadlane on ka delegaadiks valitsuse poolt määratud komitee juures, mis jagab uurimistöödeks rahasis. Sinna tulevad uurijate tööaruanded, mida delegaadid siis hindama peavad. Need töökongressid kestavad 2 kuni 3 päeva ja on väga vastutustrikad.

Eestlaste osas pole tulihing Fanny oma väikesest kaasmassist gruppi Pariisis unustanud. Neid on umbes 15, kes koos käivad Pariisi eesti klubis. Nii peeti ka Marie Underi õhtu sel kevadel ära. Rootsi pealinnas kandiliste kõrgmajadega täidetud ajaloolist siluetti õhtupäikeses silmades ütles Fanny Sivers kategooriliselt, et Högbergit "valged kastid" tuleksid otsesemalt öhku lasta.

KARIN SAARSEN

Keelemeistri sajand J.V. Veski panusest

Eesti keelegeister Joh. Vold. Veski sündis 100 a. tagasi — 27. juunil 1873, Tartumaal. Hariduse omandas Treffneri gümnaasiumis ja Tartu ülikoolis, kus õppis loodusteadust. Tõotas pikemat aega ajakirjanikuna. Omariikluse aastail töötas ta eesti keele lektorina Tartu ülikoolis. Ka töötas ta pidevalt Emakeele Seltsis ja oli pärast viimast seda kuni oma surmani (23. märtsil 1963) selle seltsi esimehes.

Rohkem kui poole sajandi vältel oli eesti kirjakeele arenemine seotud J. V. Veski nimega, ja vaatamata sellele, et tal puudus keeleteaduslik eriharidus, ta omab suuri teenet eesti keele sõnava rikastamisel. Selle tulemusel kajastuvad eesti kirjakeelt ühtlustavalt õigekeelsus-sõnaraamatuis, erisõnastikes ja -sõnaraamatuis. Samuti on J. V. Veski korrektorisusest läbi käinud vägagi erinevate alnealadega seotud perioodilised väljaanded ja raamatud. Tartu ülikoolis ta 1933. a. oma auctorioriks.

Enamiku oma keeleteaduslikest teadmistest omandas ta iseõppimise teel. Hoogsamat keelelist tegevust alustas ta 1907. a. Eestimaa Rahvahariduse Seltsi Kirjanduse-osakonnas, kus ta oli 1907 — 1914 esimees. Seal arutleti J. V. Veski algatusel toaleagse ortograafia kõlkuvaid küsimusi. Näiteks otsustati kirjutada aeg — aja, poeg — poja, mitte aea, poea. Nende otsuste kinnitamiseks korraldas J. V. Veski rea keelekonverentse, kus ta alati rõhutas: "Kõik eesti keele peaaesjaliseks edasirendamiseks tarvisinevad suugmed, kavad ja seadused peituvad meie keeles eneses kui omapärallises soomeugri keeltepere liikmes".

Aastal 1914 lüüdis J. V. Veski "Eesti keele õigekeelsus-sõnaraamatu" koostamise töösse. Raamat ilmus 1918. a. ja leidis sooja vastuvõtu. Et "Eesti keele õigekeelsus-sõnaraamat" lõppeks müügit võrdlemisel kiiresti, otsustas Eesti Kirjanduse Selts asuda suurema õigekeelsus-sõnaraamatu koostamiseks. Ka selle töö teostamine usaldati J. V. Veskile. Uue "Eesti õigekeelsus-sõnaraamatu" I köide ilmus 1925, II köide 1930 ja III köide (mille lõpposa koostas E. Muuk) 1937. a. Kogusõnaraamat (1720 lk.) sisaldas umbes 130 000 sõna ja on suurimaks seni ilmunud eesti kirjakeele sõnaraamatuks.

J. V. Veski tegeles ka oskussõnade küsimusega. Tema sellesalade töö tulemusena ilmus 1918. a. taimede nimestik pealkirjal all "Kodumaa taimed" I. Järgnesid Veski-Riikioja "Selgrootute loomade süstemaatilise nimestik" (1924, umbes 2 000 sõna) ja "Eestikeelseid zooloogilisi oskussõnu" (1930), "Õigusteade sõnastik" (1934, umbes 9 600 sõna), "Põllumajanduse oskussõnad" I-II j.t.

Põhiliselt on suur osa meie tänapäeva kirjakeele norme fikseerunud meie kirjakeeles tänu J. V. Veski tegevusele. Kui me oma igapäevases suhtlemises tarvitame pidevalt sõnu, nagu taastama, loendada, avastama, imik, sajad, juhend, näidis, välgak jne, siis kinnitab see ainult seda, et Veski tegevus on olnud viljakas ja jätnud jääda-vaid jälgi meie kirjakeelde.

Vene vürst pääses Iisraeli

WIIN (EPL) — N. Liidust pääses välja emigrantidele Iisraeli kuulus vene vürstisuguväsa Volkonski üks viimaseid võsuid — vürst Andrei Volkonski, kes on helilooja. Teatavasti oli Volkonskite perekonnas side ka Eestiga, kuna nad omasid mõisa Kellas.

40-aastane Andrei Volkonski ei sobinud heliloojana praeguse vene "sotsialistlikku realismi", sest ta looming on modernistlik. Vene noored sellevastu olid tema loomingust vägagi huvitatud, ja võimud, kartses sellest ebameeldivusi, soovitasid Volkonskit taotleda väljastõudvatsat Iisraeli. Ta arvati samal ajal välja heliloojate liidust ja vallandati töökohalt. Ta oli sunnitud eksisteerimiseks oma muusikaalse raamatukogu ja mööbli maha müüma.

Volkonski sündis Genfis Vene pagulase pojana ja alustas juba 5-a. õpinguid muusika alal. 1947 sai tema isast, vürst Mihhail Volkonskist, "nõuk. partioot", kes uskus, et sõja lõppemise järel on N. Venes kõik muutumas ja repatrierats Venesse. Seal selgus tegelikkus õige pea, kuid siis oli kõik hilja. Andrei pääses Venes konservatooriumi, ei saanud seda aga lõpetada. Ta arvati koolist välja kui läänest nakatatut, ja seepärast, et teda huvitasid lääne heliloojad.

Göteborgi PK juubeli suvepidu Koitjärvel

Suvepeo koosviibimisel Koitjärvel. Vasakult paremale: Annus Estru, pr. Estru, Osvald Viirsoo ja Elmar Aibast. (Foto Elmar Märtin).

KOITJÄRVE (EPL) — Võidupüha ja oma tegevuse 20. aastapäeva tähistava suvepeo korraldas Koitjärvel Göteborgi Põllumeeste Kogu. Osavõtt sellest kujunes niivõrd rahvarohkeks, et avar kohvikul saal suutis vastu võtta mahutada kohaleõnnunud peolisi, kuhu olid kaetud koosviibimise laud. Kaugemal võrdsid oli Lundist, Halmstadist ja Stockholmist. Videviku saabudes süüdati väljas Võidupüha tuli. Kõrgetes lüpmastides heljusid eesti ja soome lipud, kuna külaliste hulgas viibis ka vennasrahva esindajaid.

Suvepeo tere-tulemast kokkukutunud liikmetele ja külalistele ütles Göteborgi PK esimees Elmar Aibast. Ta märkis ka neid auläärseid traditsioone, mida Põllumeeste Kogu paguluses on kannud ja mis olid aluseks kogu poliitilisele arengule iseisvas Eestis. Göteborgi PK on olnud nüüd 20 aastat nende kandjateks kasvava poolehoiduga oma üritustele. Lundil PK poolt tõi tervitusi esimees Osvald Viirsoo, kes tõi esile Võidupüha vaimu, mis kodu vabastatult jälle praegu võõras istekus oleva kodumaale. Alingsåsi PK esimees Ruut Paglant kõneldes tuntuvalt juubeldava Göteborgi PK tegevusest, eesotsas selle energilise esimehe, juhataja ja naisringiga. Ta tervitas ühtlasi EPK Rootsi Esinduse poolt.

Eskavallises osas oli deklamatilisele ja tõusvas meeleolus

lõõdi ühiselt eesti rahvalaule, millelised saatis bajaanil Lundil külalised, ins. Hans Pääbo. Videviku saabudes siirduti kõlakuja väljakule, kus süüdati võidutuli. Selle leegid tõusid üles valkase ja sumeda suveöö taeva poole, nagu sümboliseerides seda eesti rahva igatsust, kus jälle võõrastest rõhujatest vabal pinnal võib tähistada võitu meie rahva pimedusjõudude üle. Siin püdis hoogse kõne EPK Esinduse keskjuhatuse abiesimees Annus Estru Stockholmist: Võidupühast ja päevapoliitilistest küsimustest. Oli ülev silmapilk, kui Võidutuli rõngana ümbritsevat rahvas jälgis eesti ja soome lippude mastides valkseit langetamist ja laulis kõrgete puude all eesti hümi, mis valksel õhtul kaikus kaugele nagu pühalik palve istekust kodumaa eest. Hiljem jätkus pidu kuni koidikuni.

O. V.

Eesti teadusemees uurib Solzhenitsõni vähjajuurt

NEW YORK (EPL) — Kirjanik Pedro Krusten jutustab Vaba Eesti Sõna veergudel oma kohtamisest eesti teadlase prof. Elmar Leppikuga, kes praegu uurib seda "vähjavastast juurikat", mida Nobeli laureaat Solzhenitsõn kirjeldab kui tema elu päästjat.

Pedro Krusten kirjutab:
— Professor Leppik töötab Ühendriikide pealinnal lähedal Beitsville'is põllutööministeeriumi uurimiskeskuses. Ta jutustas, kuidas see juurikas tema juurde on jõudnud. Kuulnud moodunud aastal, et Ühendriikide endine Moskva suursaadik Lilwellyn Thompson on haigestunud vähijätkesse, on Solzhenitsõn saanud talle selle juurika ja puudeliha lahustust vodka, lootuses, et haige saab selle abil terveks. Saadeti aga on jõudnud päralt siis, kui haige oli juba surnud. Proua Thompson on siis selle saadetise edasi andnud Washingtoni külje all Bethesda asuval Vähijahaguse instituudile. Lahustust on jäänud järeleproovimiseks sinna, aga juurika salapäraselt päritolu ei ole selle suudetud kindlaks teha, kuigi instituut on oma kaastöölise kaudu kogu maailmast kogunud suurel hulgal mitmesuguseid taimi, et uurida nende võimaliku mõju vähjahaguse vastu. Instituudi, taimekoguse puudus must porganditaoline juurikas, mis Solzhenitsõnilt saadetuna nõudis nüüd tähelepanu.

Rämnud ühest asutusest teise on see viimaks jõudnud dr. E. Leppiku kätte. Viimane ütleb, et tema oli juba Eestis huvitatud abinõudest, millega rahvas võitles maovähja vastu. Kuulsin temalt sellelt alalt terve loengu. Kasekään oli Eestis ja naabermaades vanast ajast hästi tuntud kui rahvapärane arstimaovähja vastu. Käsnast valmistatud tee on pruuni värvusega, mõru ja hapuka maitsega. Seda joodi maovähja puhul.

Käsn oli Tartu ja teiste linnade turgudel müügil juba enne Eesti iseseisvust, kuid nüüd olevat selliste rohtude müük vene võimude poolt keelatud, ütles E. Leppik.

Esimene, kes sellise käsnaga teaduslikult töötas ja ka kliiniliselt katsetas, oli Tartu Ülikooli rohuteaduse professor dr. Georg Dragendorff. Tema tulemused olid positiivsed ja ta kirjutas pikema töö sellest alalt, mis aga kätsate olude tõttu jäi trükkimata. E. Leppik arvab, et see töö võib Tartu Ülikooli Rohuteaduse Instituudi arhiivis alles olla, kui see Teise maailmasõja keeres ei ole hävinud. Dragendorff aga ei katsetanud kaua käsnaga, sest temast sai hiljem tungaltera pioneer, kelena ta andis arstiteadusele kaugele rohkem kui kasekäänuurimise.

Hiljem ignoreerisid arstid ja rohuteadlased vanarahva tarkust ja rahvameditsiini ning kasekään jäi sajaks aastaks unustusse.

Ju E. Leppik 1930. a. Tartu Ülikooli Taimeteaduste ja Põllumajandusbotanika õppetoolile tuli, tundis ta kui Eesti ala mükoloog, huvi kasekään ja ainult Põhja-Euroopas arukasel Dragendorff tööde vastu Eesti seemte floora uurimise tõttu. Ta otsis Dragendorff töö üles ja määras kindlaks, milline seen see oli, millega Dragendorff oli katsetanud. See seen või käsn oli tol ajal veel Tartu turil müügil. Hiljem, kui arvastati penitsilliini ja streptomütsiini, on maailmas

Solzhenitsõn

hakatud huvi tundma ka kasekään vastu. E. Leppik ütles, et ta sai mitmelt poolt Saksamaalt ja Ameerikast järelepärimisi selle käsn kohta, mis kasvab (Betula verrucosa). Üks järelepärimine on tulnud Ameerikast prof. S. Waksmanilt, kes on streptomütsiini leiutaja ja Rutgers Bioloogilainstituudi asutaja.

Aastail 1955–1957 töötas dr. E. Leppik Minnesota ülikooli Hormeli Instituudis, mille direktor Lundberg. oli huvitatud kasekään uurimisest ja määras E. Leppikule eeltoode tegeviseks tuhat dollarit.

Leppik teillis siis Soomest seal eluvena eesti geoloog dr. Karl Möderi kaudu kasekään ja hakkas tegema keemilisi analüüse ning bioloogilisi katseid. Ta töötas hürtega. Nakatas neid vähjaga ja jootis nelli siis kasekäänaga ekstrakti.

Ta töötas ka kasek 1957. a., kui ta kutsuti Iowa ülikooli, kus teda ootasid teised ülesanded.

Ta ütles, et tema teada ei ole keegi kasekään küsimust uuemal ajal uurinud.

Nüüd aga viis must porganditaoline juurikas ta äkki tagasi rahvameditsiini juurde. Talle tehti ülesandeks seigutada, mis juurikas see on.

Selle ülesande lahendamiseks muretses ta endale kõigepealt Solzhenitsõni romaani "Vähjahagla", mille venekeelne pealkiri on "Rakovõi korpus". Seal on sellest juurikast üsna palju juttu. Juurika nimeks on Issõk-Kuljaki korenj — nõnda siis koha järgi Issõk-Kuljaki juurikas. See on rahvapärane nimi. Aga kuidas on selle teaduslik nimetus? Leppik on selles asjas kirjutanud Nõukogude Liidu teadlastele ja ootab nüüd vastust mitte ainult nimetuse, vaid ka selle suhtes, kuidas sealsed teadlased hindavad seda juurikat vähjavastase ravimina.

Bethesda Vähjahaguse Instituudis on tehtud katseid pudelis olnud lahustusega niivõrd, kui selle vähene kvantum seda võimaldas. E. Leppik ütles, et katsetel ei ole olnud positiivset tulemust.

Ühest väikesest juurikast ei piisa katsete tegemiseks. Dr. Leppik loob seda esialgu kui haruldust, sest selle on saanud Solzhenitsõn, kes näib uskuvat selle imejõusse. On teada, et Solzhenitsõn paranes vähjahagusest. Võlgneb ta selle eest tänu arstidele või sellele juurikale?

Juhan Käis külastas Helsingi-delegaate

ERN Kanada Esinduse peasekretär Juhan Käis, kes Stockholmis osavõttis EDU juubelikokkutulekust ja teadusliku ettekandegas esines ka Balti teaduslikul konverentsil, viibis 14.–19. juunil Helsingis, kus ta informatsiooni kogus julgeolekukonverentsi II faasi ettevalmistuste kohta. Juba Helsingist ja Stockholmist ettevalmistatud kontaktide tõttu oli tal võimalus külastada ka läbirääkimisi pidada Helsingis viie delegatsiooniga: Kanada, Inglismaa, Šveits, Austria ja Türgi. Lisaks toimusid tal läbirääkimised veel ühe riigi saatkonnas, kes konverentsist osa ei võta, kes aga selle tööst üllalt on huvitatud.

Juhan Käis andis Stockholmis saabunud ülevaate oma läbirääkimistest ja kontaktidest Soomes ERN juhatusel koosseisul tema poolt koostatud kirjaliku protokollil alusel. J. Käis rõhutas oma aruandes veel ka järgmisi tähelepanekuid: 1) Julgeolekukonverentsi delegatsioonid Helsingis ja nende riikide valitsused on hästi teadlikud Balti Komitee koordineeritud aktsioonide raamides esitatud memorandumist ja dokumentidekogust, mis täiesti piisava ülevaate annavad Balti riikide ikestuse ajaloo ja praegusest olukorrast, samuti balti rahvaste ja balti organisatsioonide soovidest praegu; 2) Balti riikide ikestuse mitte-tunnustamise küsimuses ei tule eeldada, et ükski konverentsist osavõtva riik oma seniseid seisukohti muudab, Balti riikide küsimusi, ei ole seni ei Lääne ega ka Ida poolt aktualiseeritud ja arvata-vasti jätkub selline olukord ka järgmistes faasides. Aga kõik delegatsioonid on "Balti probleemist" hästi teadlikud; 3) Dokumentatsioonid osas Balti riiki-

de rahvusvahelise staatuse osas ei vaja delegatsioonid enam täiendavaid materjale, küll aga soovitati delegatsioonide poolt, et balti organisatsioonid esitaksid Genfis tööle asuvatele komisjonidele materjale kõige nende konkreetsete punktide osas, mille osas seal eri alakomisjonid tööle asuvad: inimõiguste rikkumised, kontaktide ja liikluse takistused, viilade maksumine, välissõitade piiramine, takistused välisajakirjanike tööle Balti riikides, kolonialese surve ja väljakurnamise faktid, venestamise hädaohut jne. Need materjalid tulevad esitada täpselt ja objektiivselt esituses, ilma igasuguse propagandilise liigihata.

Johan Peanberg, noorsotsialist Rootsis ja rootsi sotsiaaldemokraatliku liidu välissekretär, 28 a. vana, valiti Malta saarel toimunud kongressil IUSY (Rahvusvahelise sotsiaalistliku noorsooliidu) uueks peasekretäriks. Seda Rootsi esindajana, sest pagulasolustalstid heideti mõned aastad tagasi IUSY-st välja.

EDU tähistas poole-sajandi juubelit

Eesti Demokraatlikul Unioinil, mis on järglane kodumaal tegutsenud Ühendatud Põllumeeste erakonnale, täitus 50 aastat asutamisest. EDU juubelit tähistamine Stockholmis algas lilled asetamisega lahkunud erakonnategelaste Hügaliidi urnide kolombariumis.

Rudolf Penno urni juures kõneles viimne kodumaine erakonna peasekretär Ilmar Raamot New Yorgist, kes oli Rootsi saabunud koos abikaasaga. Raamot tuletas meelde kodumaise keskuhatusse kõikide liikmete saatust ja asetas väikese kimbu R. Penno urnile. Johannes Sikkari urni juures kõneles abiesimees William Muld.

Juubelikokkoleku Eesti Majas avas esimees Aksel Mark, kes andis lühikese ülevaate EDU saamisloost ja lõpus märkis neid suundi, millistena erakond võiks elujõulisena edasi tegutseda teises poolsajandis. Silmas ei tule pidada ainult pagulasolu-korda vaid ka kodumaa rahvastikus ja mentaliteedis toimuvaid muudatusi. EDU-le on oma eesmärgi saavutamisel nähtavaid mitmeid teid ja rajad ning ta otsib võitluskaaslasti nii oma ridadesse kui ka oma kõrvale, et tõhustada võitlust olukorra saavutamiseks, kus eesti rahvas saaks juhtida oma elu.

Pikemad sisutheedad ettekan-des olid EDU välissekretäril Juhan Käisil Torontost, kes kõneles teemal "Politiilised ideoloogiad demokraatia alusena" ja endiselt erakonna peasekre-täril ja V Riigikogu liikmel Helmut Maandilt, kes käsitles üksikasjalikumalt "vaikivat aega" ja olukorda, mis meid viis sinna. Pärast Valdeko Jürisoo lauluettekandeid, keda klaveril saatis Harri Kiisk, andis EDU aseesimees Enno Penno lühikese ülevaate EDU ideoloogiast, katusus pilku heita meie võitluse tulevikku ja tänas juubelile kaasaaitajaid.

Järgnenud ühisel einel tervitas koosolejaid Enno Penno ja teadustajana toimis peasekre-tär dots. Indrek Martinson. Tervitajatena võtsid sõna William Muld, EDU Kanada osak. esimees Evald Timusk, kes andis üle kunstiiparase nahast albumi ja luges ette ka Kanada Lääne-rannikul oleva abiesimehe Toivo Laanemäe tervituse. ERN esimees Tõnis Kint heitis pilgu agraar-erakondade tekkimisega ja tänas EDU ERN koalitsiooni-partnerina. Naaberrühmade, poolt võtsid sõna Endel Krepp — Liberaal-demokraatlik Koon-dis, Johannes Mikhelson — sot-

Aksel Mark, EDU esimees

siaaldemokraadid, Jaak Maandi — Liberaalne erakond. Valter Kotsar tervitas Eesti Vabaduskomitee Uppsala osakonna-nimel, August Ots kunagi erakonnale ligidalseisjana ja Teataja nimel Arvo Horm.

Kirjalikud tervitused kandis ette Indrek Martinson ja neid oli saabunud Rootsi Centerpartei esimehelt Thorbjörn Fälldinilt, Riigipäeva liikmel Evi Olssonilt, EDU auliikmel Albert Suurkiivit, USA osak. esimehelt prof. Elmar Järvesoilt, Arnold Perendilt Austraaliast, keskjüh. liikmel Johan Pallopiit Kanadast, peapiiskop Konrad Veemilt, prof. Karl Aunait, Elmar Kiroarilt, dr. Endel Arujalt Torontost, Elmar Kander perekonnalt, V. Salustelt, Kalju Lepikult, Mari Korhonenilt. Kohal olid ka E. Komitee esimees Artur Reintamm, EDU Lääne-Rootsi osak. esimees Gerhard Peet abikaasaga ja küllalisi mit-melt maalt. Koosviibimist mee-leolustas suuresti Valdeko Jürisoo laul.

Lõpusõnavõttus rõhutas Aksel Mark head koostööd EDU-s-naals- ja meesliikmete vahel ning tänas juubelikooivibimise peaperanaisi Aino Kasperit ja Helga Kilvarti. Lõpetas koosviibi-mise, ühtlasi EDU 50 a. juubeli, ühiselt laulnud hümniga.

Kas Eesti komme?

FIB-aktiivsed andis edasi ülevaate pulmapildi okup. Eestist, tööndiselt N. Liidu uudisteagentuuride vahendusel. Viibukid Peeter Veelma ja Liivi Arukase on pulma ajal lahkunud märki, et otsustada, kas maia märk. "See on vana eesti pulmakomme", lisab tekst. Kas tõesti? Pärast on see leitud vene allkirjatelt poolt.

Südasuvises Viinis

VIIN (EPL) — Istun siin maailmakuulsas Demeli kohvikus ja püüan mõista, milles see maailmakuulsus üieti seisab: Kohlmarktstrasse on muidugi üks Viini peamisi äritänavaid, aga kohvik ise on üsna väike ja tänaväärne ruum, kuhu mind istuma juhatakse. Pole peegeldasid ning värvitud ja kallutatud glipsornamentikale vaatamata mitte just mugav ega elegantne. Pearuumis on suur stend kõikide nende koikide ja küpsistega, mida kohvik pakub — neist tuleb välja valida soovivat ja siis saab näpuvaha seldekke numbri, hiljem toob ettekandja selle numbri järgi koogid ja kohvi.

Ma tahan saada Apfelstrudelit, aga see on otsas ja mulle pakutakse Kirschenstrudelit. Valin siiski hoopis Indianer Krapfeni, mis on pooleksilgitud shokolaadikook vahukoorega. Ei saa öelda, et viinlaste kohv oleks maitses — see tundub mõrkjana. Mu ümber istub pikajukselisi ja habemisi ameerika üliõpilasi, hollandi ja itaallasi. Viinlased ise juhitakse tagumisse ruumi.

Joon oma kohvi ja mõtlen, et on nagu imeküll olla riigis, kus keegi ei räägi Watergate'ist. Olen silmitsenud paar päeva kohalikke ajalehti ja kuulnud raadiot, aga kusagilt pole selle kohta mingit märkust ei kuulda ega näha olnud. Ja ometi on Austria niisama neutraalne riik nagu Rootsi, aga nähtavasti on Austria neutraalsus teist moodi kui rootslaste oma, ja siin viibides jääb mulje, et Watergate on ikkagi ainult ameeriklaste ja rootslaste probleem.

Üks ameeriklasest noormees mu kõrval harutab lahti rulli ja ma näen, et ta on ostnud paar Egon Schiele reproduktiooni. Nägin neid maale Modernse Kunsti Muuseumis, mis on otstarbekohane ja lihtne raud- ning klaaskonstruktioon, kus kahel korral on eksponeeritud Austria oma ja rahvusvaheline moodne kunst alates sajandi algusest. Muuseum on olnud siiski nii modernne, et külastajale oleks olnud korraldatud mingi kohvik või serveering. Oli küll siit, mis juhataks kohvautomaadi juurde, aga seal leidsin serveeringu, mida võis kasutada ainult muuseumi oma personal. Külastajale määratud kohvautomaat oli katki ning hoopis minema viidud. Kunstiteostest olid huvitavamad austerlase Gustav Klimti, Egon Schiele, Oskar Kokoschka ning kaasaegse meistri Friederich Hunte Wasserli maalitud. Ja huvitava kombel võib nende kõikide juures leida ühist temperamenti ja lähedasi stiilisugemeid. Juugendstiilile omane lainetav vorm ja joon ning elav värvikasitus koos omamoodi distipli-niga võiks olla neile ühiseks kunstiliseks nimetajaks. Teistest maadest olid teadagi enamuses saksa kunstnikud, lisaks neile mõned itaallased ja prantslased. Skandinaaviasist leidsin ainult Erik H. Olssoni väikese polariseeritud klaasist skulptuuri. See oli esitatud ki-neetilise kunsti osakonnas, ja kuna külastajast olid enamuses alla kolmekümne, siis olid need ka enim huvitatud liikuvast ja pöörlevast kunstiteostest.

Tahtsin muidugi ka impressioniste näha. Kuna need pidid olema muuseumis, mille nimiks oli "Neue Galerie in der Stallburg", siis jalutasin sinna. Hoone küljes märkasid tahvli

tekstiga, mis ütles, et algul oli see palee olnud hertsogi Maximilian'i korter ja siis oli alums-tele tubadele tehtud ümberhii-tus ja sinna olid pandud elama need kuulsad valged hobused ja üles oli asutatud kunstigalerii — ja miks ka mitte, mõlemad on viinlastele ühevärra tähtsad. Aga muuseum jätab ikkagi pro-visooriumi mulje ja neid kõige kuulsamalt — prantsuse im-pressioniste — on ka ainult ühes väikeses ruumis. Neist on ehk olulisemad kaks Renoir'i naisakti. Saksa impressionistid domineerivad: Max Lieber-mann, Max Slevogt, Louis Co-rinth. On aga ka suured lüüen-did münchenlastest Anselm Feuerbach'ist ja Arnold Böckl-nilt. On ka huvitavaid maalin-guid saksa romantikult, nagu Philip Otto Rungelt, Caspar Da-vid Friederich'ist ja Spitzwegilt. Minu lahkudes muuseumist tor-mas mulle vastu grupp eaka-maid ameeriklannasid ja päri-sid, kas ma hobuseid olen näi-nud? Ei, maale nad ei taha nä-

ha, ainult hobuseid, hobuseid!

Ise olen hobuseid siin näinud ainult mitmel pool seelavate tro-skaade ees. Need on kõik kas mus-tad, hallid või pruunid ning mul-le näib, et ainult need hobused, kel on õnn sündida valgeina, pääsevad sinna kuulsasse ratsa-kooli, kus neid õpetatakse ja hellitatakse. Kõik teisevärvili-se peavad niioelda oma iga-päevast leiba teenima Viini tä-navall turistide sõidutades. Aga peab ütleva, et see hobuste-proletaariat koos voorimehe-troskadiga sobib väga hästi Vi-i-ni ühtlaselt stiilsesse barokk-miljöosse, igal juhul palju pare-mini kui kõik need tahjud au-tod, mis on parkeeritud iga nur-ga ja serva peale. Ja nende va-hel laeverivad kuubesid ning li-pse kandvad konservatiivse elegantsiga Viini harrad ning naised, kes on küll suvisemalt riides, kuid peenuse märgiks kannavad kindaid, neid küll ai-nult peos hoides.

ENDEL KÖKS

Mida USA taotleb?

WASHINGTON (VES) — Välis-ministri abi Kenneth Rush avaldas USA välispoliitika ko-ha, eriti seoses Helsingi konve-rentsiga, pikema seletuse, mil-lest toome kokkuvõttes tähtsa-mat:

USA püüab tihedas koostöös oma NATO liitlastega kujunda-da uut vahetorda N. Liidu ja Ida-Euroopaga. USA ja tema liitlased on praegu N. Liidu ja tema kaasalastega läbirääkimis-tes, mille eesmärgiks on vähon-daada Euroopas valitsevat plin-g-et.

Samal ajal on Viinis käimas eelläbirääkimised konverentsi korraldamiseks NATO ja Vars-savi pakti riikide sõjajõudude vastastikuseks ja balansseeri-tud vähendamiseks, mis praegu Kesk-Euroopas seisavad vasta-misi. Mele koos oma liitlastega oleme tegutsenud edukalt sel-leks, et kujundada ühist positi-siooni nii Helsingi konverentsi kui ka sõjajõudude piiramise konverentsi puhuks.

Käsitledes relvastuse vähen-damist, Euroopa riikide, Kana-da, Jaapani ja Austraalia osa demokraatlike riikide koostöös ministri Kenneth Rush ütles: "Kaks sõda on meid õpetanud, et meie julgeolek ja Euroopa julgeolek on lahutamatu."

Surm auto-õnnetusel Kanadas

VANCOUVER (ME) — 17. juunil sai Briti Kolumbias Ho-pe'i liikluseõnnetusel surma Van-coveris elneva Paul Uustalu, kes oli autoga teel kalastama.

Metsateel ühe järve poole sõi-tes tormas talle käärtu tagant oisa vastassuunas sõitev paig-veoauto. Uustalu surm oli silma-pilksne. Poeg paisati autost välja ja pääses kergemate vigastuste-ga.

Paul Uustalu töötas Vancouveris maalikunstnikuna. Ta oli abielus ja kolme lapse isa.

Hollandi-estlased pidasid suvepäeva

ROTTERDAM (EPL) — Hollandi-estlaste traditsiooniline suvi-ne kokkutulek toimus 16. juunil Bosch en Duin'is. Prona Dekkers-Tammisaare oli ürituse teostamiseks kaasmaalaste käsutusse and-nud oma avara koda ja aia. Kogunes üle 100 inimese — eriliseks hu-viäratajaks oli Toronto "Kungla" rahvatantsijate küllatulek ühen-duses oma Euroopa-reisiga. Nende esimeseks esinemiseks oligi estlaste suvepäev ning hiljem tuntud hollandi vabaõhumuuseumis Zaanse Schans'is.

Kogu suvepäeva kava fil-mi-tti Hollandi NRCV televisiooni poolt ja see tuleb esitamisele pärast puhkuse hooaega poole-tunnilises saates, mis käsitleb ainuüksi Eesti ja teiste Balti riikide probleeme. Tegelikult alustati saate koostamisega paar päeva varem, mil inter-juveeriti Andres Küngi olukor-rast Eestis ja Baltikumis. And-res Küng lendas selleks puhuks Rootsi Hollandisse, ent üle-kormatud töökava tõttu polnud tal võimalik Hollandisse kau-maks jääda kui ainult mõneks pögusaks tunniks. See intervjuu moodustab osa eelpoolmaini-tud televisiooni saatest "Hier en Nu", mis on laia populaarsu-sega tänapäeva probleeme kä-sitlev saade.

Suvepäeva kava algas ju-malateenistusega läheduses asuvas Den Dolderis, Maria-Christina kirikus. Jultustas pas-tor Kāgi Götteborgist, solistina esines pr. Sondag-Māgi. Jumalateenistusest võtsid osa ka "Kungla" rahvatantsijad nagu-sates rahvariides, andes kogu sündmusele tõeliselt eestipära-senäo.

Jumalateenistusest siirduti pr. Dekkers-Tammisaare kodu-se, kus hoolikad perenaised, proud Dekkers, Rohde, Elders, Lembre, van der Heij ja Belin-fante, olid valmistanud rikkali-kult igasuguseid suupisteid, majandus- ja rahandusküsimu-seid olid pri. Fofanovi kindlates kätes.

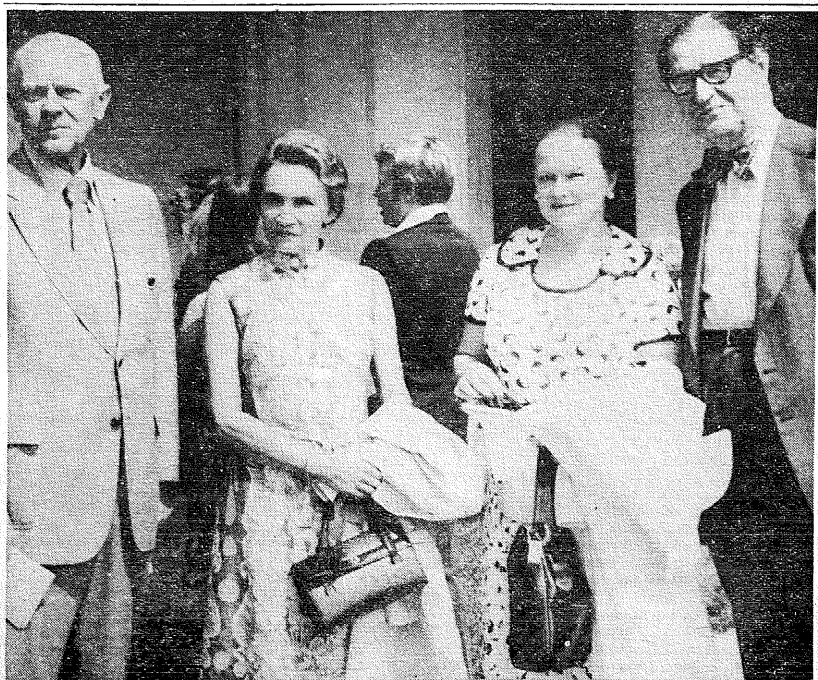
Pärast kehakinnitust esitas "Kungla" tunnialajase rahva-tantsude-laulude põimiku "Jaa-nõhtu Põhjalas", mis võeti vaatajaskonna poolt vastu suu-

re soojuse ja kiiduvaldustega. Eriti vaimustatud meie noorte esinemisest olid hollandi televi-siooni filmimehed, kes ütlesid, et olevat lausa nauding filmida eesti värilikkaid rahvariideid suvisel rohelusel taustal, rääki-mata tantsude peenest tõttu-sest.

See soojus, millega võeti va-stu "Kungla" esinemine, nähta-vasti nakatas noori, sest pärast esinemist puhkes spontaanselt noorte laul ja igale hollandi eestlasele oli ommette elamu-seks kuulda eesti noori laulmas — harukordne juhus, kus noored juhtisid laulu ja vanad tüdri-kaasa. Paraku lõppes ka see, sest rahvatantsijad pidid varsti ruttama bussi, et sõita õhtusele esinemisele Zaanse Schansis. Enne lahkumist andis rühma juht Toomas Metsala üle mäle-stusemed pr. Belinfantele ja hr. Kopvillemile, kes olid nende reisi Hollandi osa organiseeri-jad.

Saksamaalt olid kohal pr. ja hr. Kutzer, abielupaar Laev, Hül Gering ning Ants Luik. Ameerika Ühendriike esindasid perekonnad Mäsk ja Karell. Ameerikast oli ka tagasi jõud-nud pal. Takk, kes esindas Hol-landi Eesti Seltsi ülemaailmse Eesti Kesknõukogu juures. Ka-nadast olid pool pr. Lehola, Enno ja Arno Agurid ning pere-kond Kopvillem.

Kirjalikult tutvustused olid saatnud Eestlaste Kesk-omitee Saksamaal, Porz-West-hoveni rahvuskondis, Ukraina ja Läti seltsid Hollandis. Istuti koos varaste hommikutundide-ni, kõigil ühine hinnang: see oli ilus päev!

Balti festivalilt New Jerseys. Vasakul Eesti konsul Aksel Linkhorst abikaasaga ja paremal Leedu konsul abikaasaga.

ELUPEEGELDUSI

IVAR IVASK: OKTOOBER OKLAHOMAS. Neljas kogu luuletusi 1970–1972. Eesti Kirjanike Kooperatiiv, Lund, 1973.

"Oktoober Oklahomas" registreerib vahest rohkem kui eelmised luuletuskogud autori elutunnetust, seab selle nagu süsteemi. Oklahomas – elamis- ja töötamiskoht. Elukutseline ja loominguline tegevus, pingutus ja kahtlus. "Sügavalt löikab lõkuskuu / kaalub meie küpsemisi : tarkuse terad tuulehoos." Sellesse vaimsesse sfääri kuuluvad ka pühendusluuletused, mõtisklused kirjanduslikel ainetel, karakterportreed kirjanikest. "Lauludes Astridile" on eluloolisi teemasid, mälestuskilde lapsepõlvest ja kooliajast, nüüdse koduolu pilte. Prooloogid Metsadiloolike näevad noorte suvisel kogumisel ja õpinguid rahvuslike õhutatena, tuhipunktidena, "kust loov hoovus hargneb jõgedena viljavalt igasse maailmakaarde".

Luuletaja enese "loov hoovus" toib peale oma igapäevase vaimse miljöo veel teisest allikast. Suved Soomes on andnud Ivaski luulele eri dimensiooni, loonud elutunnetuse, mis õigupoolest peaks olema vastupidine, kas või vaenulinegi Oklahoma-elutunnetusele. Horisontaalse asemel vertikaalne. Mitte avarust, vaid sügavust. Euroopas vaheldunud filosoofiliste õpetustele – klassitsism, humanism, romantism, ratsionalism, ateism, materialism – peaksime eelistama läpi nõidade, siberi shamaanide, eskimote ja indiaani nägijate igipõlist tarkust. Peaksime otsima oma päris kodu kunstlike kultuurilademetest alt, ürgsusest. "Järvelle kivikene" viib meid lähemale maailma loomisele kui pilvelõhkja. Soome maasaam on looduse and: valgete halgude tuli, kaseokstest vihad, kerise põllukivid, järvevisi kadaka-puust kappades. See kõik annab imetlegevat kergust saunalise hingle.

Avaluletuses kõneldakse muistselt soome kalureist, kes lõketule ääres istudes löid lugulaule, s.t. said ühenduse ürgsusega. Luuletaja ise tahaks "minna tagasi", omada selgelt nägija annet, tunda ühtsust kõigi loodud olenditega. Kui see "arbutajate" poeg südaöödi laanes liigub, laskuvad küllid vuhiseses ta õule, karu lakub käpa puhtaks, herilased, sipelgad, liimukad, rotid-mutid on haudvalksed, kõik on teadlikud temast. Aga samas loitsuluuletuses on reetlik rida: "Kae, kuu püstipäi selgepilkne vaim loob oma rada". Selgepilkuline vaim ja loitsija? Ka "Arbutajate" rühmast tundusid ainult Kangro ja Masing arbutajana, teised löid "selgepilkse vaba vaimu" luulet. Igal juhtumil on Ivask teoreetiliselt kohev pind vastu võtna looduse ürgseid seoseid. Kui sügavasti ja järgitult ta su lab oma nägemustesse, tagasi areneb loodusmaagiasse, lovesse langeb, seda teab ta ainult ise. Kogu viimases luuletuses personifitseerib ta looduse oma jumalaks. Igatahes on Soome "nähtamatu soomus" ja ümber, "kooskõlas kõigega / tasakaalus endaga / lähen ma tasasel sammul siit" – Oklahomas sügisesse.

Maamaagilise, ürgsusesse pürgimise motiivi taaselustamine on Ivaski luule suurim omapära, mida ükski meie nüüdseist looduslühikestest temaga ei jaga.

IVAR IVASK

Aga eks luule, kui see pole ainult sõnade tegemine, olegi loitsimine. Sihiks, teadlikult või mitte, on kokkuvurutud, mitteolulist luutvas (väljasulgevas) vormis saada lugeja oma meelevalda, teda mõjustada, viia erilisse meeleolusse, talle midagi sisendada, ta "loovesse langendada". Ivask on enese vahendamiseks algusest peale kasutanud lakoonilist lütemisviisi. Luuletused peavad lugejas edasi kasvama. Kord võib tihedus harveneda, üksikkomponentidele eluruumi anda, kord võib kujutus ja assotsiatsioonid täita üksikpildide vahelisi lünki. Käesoleva kogu haikudes on lugeja kutsutud viimast liiki koostööks. Lühidalt märgitud meeltemuljete najal peab ta sisemena ühe suve inter- ja eksterjööridesse, tajuma kogu suve. Muide seletuseks: haiku on jaapani miniatuurne luulevorm, tekkinud 15. sajandil. Algaib vihjega mõnele aastaajale, on assotsiatiivne ja lakooniline: kolm rida, kokku 17 silpi (5-7-5).

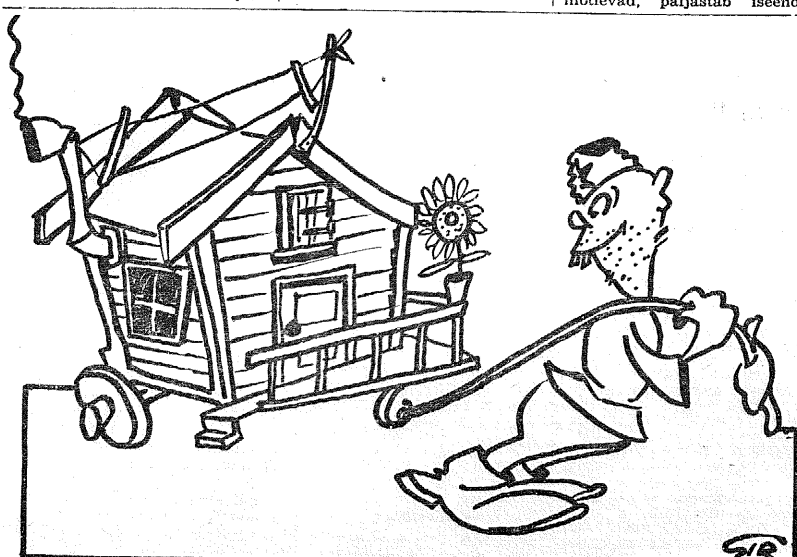
Näited:

Vana ahi kõeb
hübane ja tahmane
tulest saab leib
Järvejuhedus
puhas laupäevane laud
see tuline tee
Kui kaevust tõstam
meie igapäevast vett
laskum põlvili

Ulmades mämüd
uimastavad sirelid
käbi kivi pähe
Aiavärvast
lookleb ära metsatee
ämblik jääb talu

Võrreldes eelmiste kogudega on "Oktoober Oklahomas" rahulikum, kaemuslikum, helgem. Võib-olla jõutakse sellise hoiakuni, kui tuntakse end avastanud oma kuuluvuse, lähtutakse sellest, toetutakse sellele.

HELMİ ELLER

Kohe varsti pärast seda, kui maailmaruumi- ja Kuu-sõiduk oli oma esimesed tuurid Kuu peal ära teinud, õnnestus Sovjetil, tänu kõrge tasemega tehnikale, konstrueerida ka maapealne "maja-vanker".

• Eksamid

Brocki ülikooli St. Catharines'is Kanadas lõpetas BA kraadiga Elle Jääger.

Toronto ülikooli lõpetas kunsti ja kunstiajaloo alal BA kraadiga Helle Viirald.

Yorki ülikooli Kanadas lõpetas BA kraadiga majanduse alal Harry Rannala. Jätkab õpinguid New Yorgi ülikoolis magistri kraadi saamiseks.

Toronto ülikooli muusikaosakonnas saavutas Bachelor of Music kraadi Charles Kipper kooli-muusika ja kompositsiooni alal. Konservatooriumi lõpetas ta mulu.

Toronto ülikooli lõpetas rohudiasena B Sc kraadiga Linda Ann Univeils.

Carletoni ülikooli Ottawas Kanadas lõpetas ajaloomagistrina Aimi Kibena-Zechanowitsch. Ta on varem lõpetanud Austraalias Adelaides pedagoogikolledži. Maailmareisil viibides a. 1960 jäi ta peatuma Montreali ja alustas uuesti õpinguid.

Yorki ülikooli Kanadas lõpetas majandusteadlasena Harry Rannala. Ta jätkab õpinguid New Yorgi ülikoolis magistri kraadi saavutamiseks.

Kiitust Tapiolale

Suure levikuga, Passadenas Californias ilmuv ajakirja "The Plain Truth" (Puhas tõde) hiljutililmunud numbris sisaldub peartikliina põhjalik analüüs suurlinnade "humaansmaks", tervislikumaks ja elamisväärsemaks muutmise teemal. Ajakirja kaastööline esitab mitmeid näiteid ja skeeme cityga hõlpsasti seostuvast lähedast ees ja äriilmadest.

Ühe hiligava näitena peaaegu ideaalsest probleemilahendusest kirjeldatakse tekstis pikemalt tuntud Helsingi suvitussinalliku eeslinna Tapiolat Soomelahe saarestikus. Tapiolast esitatakse samas ka paar-kolm hästivalitud värvifotot.

Eestlasile on Tapiola sõprade-tuttavate külastamisest seal juba hästi tuntud. Kuuldavasti olevatki Tapiolale "The Plain Truthi" tähelepanu juhtinud just üks valmestunud eestlastest külastaja.

Madariaga vaatleb Vene relvastumist

Hispaania fotoseel Salvador de Madariaga kirjutab saksa ajalehes "Welt am Sonntag" (27. mai) pealkirja all "Miks Nõukogud oma relvastuse ülekaalu välja ohitavad".

"Roosevelt pidas Briti impeeriumi Churchillil all kardetavaks kui N. Liitu Stalini all. Eisenhower pöördus pärast oma võitu Hitleri üle tagasi veendumusega, et venelased soovivad rahu. Oma sõjaväe saatis ta laiali. Mõnegi saksa üliõpilase silmis on Lõuna-Vietnami president Thieu tänapäeval Saksamaa ägedaim vaenlane. Teiste sõnadega: paljudele inimestele, isegi nü kuulsatele nagu Roosevelt ja Eisenhower, ei ole mitte see reaalseid, mida nad õieti oma silmadega nägema peaksid, vaid see, mida nad endile ette kujutavad.

Kuid just sakslased peaksid tundma, kuidas tegelikult välja näeb. President Thieu on küll mitmetes eksimustes süüdistatud, kuid keegi pole talle saanud ette heita, et ta oleks 17 miljoni sakslast oma isamaast lahutanud. Ja Thieu ei ole ka Kanti sünnilinn Königsbergi Lõuna-Vietnami külge anekteerinud.

Sakslaste tundeilikkus, kes omal ajal Thieu külskäigu vastu Bonnisi demonstratsioonis, on groteskne.

Nad oleksid õieti, kui ärrituse suhet moodupuus võtta, pidanud ehmatusest halvatuks saama, kui Tšibet Mao vägede poolt laastati, Budapest Hrushtšovi tankide poolt maha lüüsi ja Prahist varajastel, hommikutundidel Brezhnevi väed üle veeresid.

Silmapilk järelemõtlemist oleks nalle inimestele suure osa nende ärritusest säästnud. Kui Eisenhower omal ajal kuulutas, et venelased tahavad rahu, siis ta unustas, et igatüks tahab rahu. Küsimus kõlab vaid: missuguse hinna eest?

Kui pimedal ööl võrras välja sirutatud püstoliga minu raha nõuab, ei taha ta kindlasti sõda, vaid ainult minu raha.

Ei leidu lollimat lauset kui on "rauharmastavad rahvad". Riikidest, kes seda lauset tarvitavad, tuleb end eemale hoida. Et nad üldse selle lause moodi mõtlevald, paljastab iseendast

seda, mis nende sisemuses toimub. Neid ei huvita rahu, vaid "sinu raha" – sinu maa, sinu vasa sinu tööjõu kujuk.

Veel vaba Euroopa kodanikele on heaks nõuandeks, kui nad maakaarti Nõuk. Liidust võrdlevad tsariaegse Venemaa omaga. Nad leiaksid siis kürelt üles, kus imperialism, ekspansioon ja vallutus elunevad. Nad näevad siis küll ka, millist hinda Euroopa selle rahu eest pidi maksma, mille venelased pärast viimast sõda välja kuulutasid.

Paljud sakslased, kes president Thieu oma vaenlasena nr. 1 on lehtunud, on kommunismi suhtes seisukorras, mida vaid ahviarmastusse nimetada võib. Nõuk. kommunistlik partei ise on juba aastaid tagasi kutsunud sellise naiivse suhtumise kommunismisse. Neile tähendab kommunism sama, mida katoliiklus tähendab sõjakate paavstidele nende ilmaliku võimu aegadel: see on religioon, mis peab sõdurite julgust ja distsipliini tiustvama, antud juhul nende sõdurite oma, kes Vene imperialismi teenivad.

Idealistlikult mõtlevald, ehk võrrad sakslased peaksid endale selle kohta selgust muretsema, et Nõukogude relvastus on viimase üle aasta jooksul vile protsendi võrra aastas kasvanud ja et selle relvastusega on võimalik ehtsast kallaletungi strateegiat teostada.

Nad peaksid endilt küsima, miks küll venelased sellise võimsa relvade üleoleku välja ehitavad. Vastus võib vaid olla: et veokord sellist "rahu" saavutada, mis Eisenhoweri sõdant soojendas, rahu, mis seekord Goethe Frankfurti valitseks, nagu ta 1945. aastast peale valitseb Kanti Königsbergi.

Ei, mitte sõda! Sõja ahvardusest aitab. Paljud küsivad: aga ameeriklased? Küll nemad peaks ajaks on koju läinud, mitte kõige vähem selleks, et Jusodele (saksa noorsotsialistidele) headmeelt teha."

Aino Thoen 60-aastane

Kanadas sai 30. juunil 60-aastaseks kirjanik Aino Thoen.

Juubilar ilmus oma esikteosega meie kirjanduslaual 1951. a. "Võlaraamatuga", milles käsitlimest leidis 1941. a. sundmõeldustele sildi all Venemaa kühkudatute saatust. Ta saavutas sellega koheselt tunnustuse. Hiljem järgnesid sellele mitmed teosed, nagu "Igaviku veskid", Hallide mägede maa", "Teisele rannale" jne. Ta on tuntud ka lüüriluna, olles avaldanud rea luuletusi Tülmilaulas.

Oles lõpetanud Tallinnas 1932 Tütarlaste Kommertsgümnaasiumi, töötas ta oma isa ettevõtte raamatupidamise alal. Abiellunud 1936 ja asunud 1944 põgenikutele, veetis ta põgeniku aastad Saksamaal ning Belgias, kust asus ülemere Kanadasse.

Lilli-Elise Väljaotsale, kes teenib Stockholmis Kuningliku Posti filateliaaosakonnas, annetati küniga poolt tubli tööpanuse äramärkimisest kuldmedal "För nit och redlighet i tjänsten".

Leinateated

Torontos suri 14. juunil Arvo Niidu, sünd. 3. aprillil 1908 Tallinnas.

Arlingtonis, New Jersey osariigis USA-s suri 12. juunil Julius Sõdi, sünd. 18. septembril 1895 Ambias.

Valencias, Venetsuealas, suri 25. mail Emmy Reinwaldt.

Miamis, Floridas, suri 11. juunil Hulda Maria Link, sünd. 22. veebruaril 1880.

Ühendriikides suri 5. mail Clifford Kasemets, sünd. 6. veebruaril 1922, elukutselt I Laeva-assistent.

Adelades, Austraalias, suri 26. aprillil Heikki Uusrand, sünd. 29. detsembril 1964 Adelades.

Aibany, Lääne-Austraalias, suri Aleksander Kauler 76 a. vanuses.

Perthis, Austraalias, suri 19. mail Alma Meipala, sünd. 2. jaanuaril 1906 Eestis.

Sydney's suri 23. mail Evald Moortits Hansar, sünd. 30. juunil 1902 Viru-Roelas.

Adelades, Austraalias, suri 31. mail Narta Männik, n-na Parra, sünd. 15. aprillil 1896 Valvaras.

Sydney's suri 2. juunil Edl Mikkel, sünd. 1. nov. 1883 Tartumaal.

Manalasse varisenud armast abikaasa, isa ja vanaisa

Gustav Koovik'ut

Sünd. 25.8.1901 Koorastes
Surn. 9.7.1973 Uudevallas
leinavad

ABIKAASA
TÜTAR perekonnaga
OMAKSED

Matusetalitus toimub neljapäeval, 19. juulil kell 14 Uudevalla kiriku kabelis. Tuhatamine kohe pärast matustalitust Vänersborgi krematooriumis.

Armast õde ja tädi

Alice Vahar'it

sünd. 18.10.1900 Eestis
surn. 8.7.1973 Stockholms

mälestavad sügavas leinas

HILDA

LINDA abikaasaga

SALME abikaasaga

HERTA

INGRID perekonnaga

ALBI perekonnaga

JUTA perekonnaga

VAIKE perekonnaga

ASTRID perekonnaga

Puhka rahus võõramaa mullas
kuul ülestõusmise hommikul.

Matusetalitus toimub reedel,
27. juulil kell 12.00 Metsakalmistul Uppständelse kabelis.

Head sõbralikku õemeest

Juhan Tiik'i

Surn. juunis 1973 Torgus
mälestab leinas

HELENE PÖLD

Tuule õhk viib inimese
Nagu lille lehekese,
Et ta aset enam näe,
Jälgil järele ei jää.

Armsat koolivenda

Felix Nyman'i

mälestavad

REALISTID

Armast

Felix Nyman'i

mälestab kurbuses

PEETER HALDNA

Südamlük tänu kõigile, kes
meie armast ema ja vanae-
ma

Adele Timpka't

viimsele puhkepaigale saat-
sid, paljude lilled ja pärga-
dega tema kalmu kaunistasid
ning meid südamlukult
meie leinas lohutasid.

POEG ja TÜTAR
perekondadega

Südamlük tänu kõigile, kes
meie armsa abikaasa ja isa

Edgar Kakk'i

viimsest teekonnast osa võtsid
või teda teistiti meeles pida-
sid.

LESK ja LÄPSED

EEL KIRIK

METSAKODU: Pühapäeval,
15. juulil kell 11 leerlaste õnnista-
mine Sandheimi kirikus. Teenivad
peapõlv K. Veem ja õp. E. Tõidsepp.

VABAKIRKUD

STOCKHOLM: Eesti Neliühik
Kirik, Bråvallagat. 11, pühap.
15/7 kell 11 jumalat. Allan Laur.
Lauvettetekandeleid.

Teisip. 17/7 kell 19 pühil. ja pal-
vetund.

STOCKHOLM: Ansgari kirik,
Kungsholmsgat. 23, jumalat. 15/7
kell 16. Issanda surma mälestami-
ne.

GÖTEBORG: Smyrna Eesti
kog., Parkgat. 1, 14/7 kell 18.30
pühil. ja palvetund. 15/7 kell 17 ju-
malateenistus.

GÖTEBORG: Blå Bandeti
saalis, Erik Dahlbergsgatan 10,
pühap. 15/7 kell 11 jumalateeni-
stus.

HELSINGBORG: Korskyr-
kan, Trädgårdsgatan 19, pühap.
15/7 kell 14 jumalat. Elsa Roos.

ESKILSTUNA: Neliühik Kirik,
Filadelfia, Smedjegat. 23,
pühap. 15/7 kell 13 jumalat. V.
Lees abikaasaga Austraaliast.

Kohalik elu

METSAKODU
Nurgakivi-laagri
informatsioon

Laager avatakse pühapäeval,
22. juulil kell 17 Metsakodus.
Esimene õhine eine pakutakse
õhtusöögile näol kell 19. Sooviko-
haselt on võimalik elada kas tel-
gis või siiseruumis. Varustus
vastavalt sellele kaasa võtta.
Laagri päevakava haarab töid
maastikul seoses Maailmalaagri
ettevalmistustega, puhka-
mist ja huvilade viljelemist –
näiteks: sport, kalapüük, sau-
naskäimine, lõiked, vaidlused,
seenekäimised jms.

Laagrist võivad osa võtta
skaudisõbrad, Metsakodu sõ-
brad ning kõik endised ja praegu-
sed malevalikmed, soole ja va-
nusele vaatamata. Tuleb ainult
teatada laagri sekretärile
adressil: S. Tomson, Brunns-
v. 4, 433 00 Partille, tel.
031/28 29 77. Osavõtmaks on
kr. 50: nädala eest või kr. 10:
päevas nädal, kes on lähemat a-
ga. Metsakodu on avatud püh-
kajatele ka järgneval nädalal
pärast laagrit!

Külalistuspäev ja nurgakivi-
paneku-pidu saab teoks laupäe-
val, 28. juulil. Teretulemast!
ILMAR LOORAND
laagrijuht

STOCKHOLM

Käsitööstajale
Rootsis

Eelmiste aastate eeskujul toi-
mub ka tänava jõulumuik E.P.
Risti Samariitide Sõprade Ringi
korraldusel.

Käsitööstajate valmistajale
olgu teada, et hea minek on ees-
timustrillist väiksematel ees-
metel -tekstiil, puu- või ehisnaha
toodetel. Müük toimub pühä-
päeval, 25. novembril Jakobi ki-
riku koguduse ruumides, Malm-
torgsgatan 5.

JUHATUS

STOCKHOLM

Tänuavaldus

Täna kõik, kes meesle pida-
sid mind minu 70-a. sünnipäeva
pühul. Eriti tänaksin aga A/S
Eesti Maja juhatus ja Korpor-
atsioon Sakalat.

VOLDEMAR KASK

Vinnetou ja eestlased

HAMBURG (VES) – Pealkirja all "Winnetou und die Esten" kir-
jutab üldtuntud kirjanik Hans Habe Hamburgis ilmuvast suure levi-
kuga nädalalehes "Welt am Sonntag" tabava loo sellest, kuidas
kommunistlikud kuritööd ja ikestatud rahvaste saatust pahatähti
jäetakse tagaplaanile, esile aga tõstatatakse lääne väiksemaid vää-
r-nähte. Lähtepunktiks on kirjanik võtnud pisikeses peasulega in-
diani tüdruk, kes viimasel Oscari-auhindade jagamisel Holly-
woodis teatas Marlon Brando volinikuna, et Brando ei võta auhinna
vastu protestiks indiaanlastele tehtava ülekohtu pärast. Nagu mä-
letame, oli tollal just päevakorral Wounded Knee vahejuhtum in-
diaanlastega.

Hans Habe algab kirjutust
küsimusega: "Mis on Karl May
punanahksel kangelasel tege-
mist eestlastega?" Ta jutustab
siis, et "brandopunane" india-
nitiidruk, nimega "Väike Sulg",
rändab praegu Euroopas, et ju-
tustada "indiaanlaste kurvast
saatusest Ameerikas". Reisku-
lud on kaetud lääne vasakpool-
sete organisatsioonide poolt.

"Väike Sulg" kõneleb Euroopa
sotsioloogia ala üliõpilastele in-
diaanlaste hädadest, et oie aga
kordagi mainitud, et indiaan-
lastest Ameerikas said 2. juunil
1924. a. täie kodanikuõiguse.

"Ükski eestlanna, ükski lee-
dulanna ega ükski lätlanna see-
vastu ei reisi Euroopas ringi, et
teatada, et 1,2 miljonil eestlas-
tel, kahel miljonil lätlastel ja 2½
milj. leedulastel võeti vabadus –
mitte sajandeid tagasi, vaid
otse meie päevil, pärast Teist
maailmasõda."

Autor jätkab: "Teiste sõnade-

ga: teatav pidurdamata ja eba-
tavaliselt kaval kommunistlik
propaganda on vastaseks lääne
südamele loidusele. Valmis-
molded vastused ühel pool –
teisel pool ei esitata isegi mitte
küsimusi."

Autor küsib edasi, kas meie
südamed on nii lojuks muutu-
nud, et enamik Lääne-Saksa
ajalehti mõrva Berliini müüri –
70 mõrva on seal olnud seni
ülde – ainult veel üheveerulise
pisiteates mainivad.

Nälgime tv-s, ütles Hans Ha-
be, kuidas Liibanoni lennukid
pommitasid palestiina põgeni-
kelaagrit. Miks sellest ei ilmu-
nud sõnagi meie ajalehtedes?
Mis oleks juhtunud, kui Iisraeli
lennukid pommitaksid palesti-
niinlasi Gaza kitsusel?!

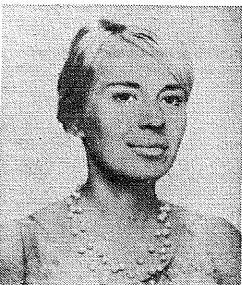
Miks pühitakse toimetu-
selaat minema ameerika vaba-
nenud sõjavangide jutustused
põhikaristest elamustest Põ-
hja-Vietnami? Miks sellea-
smeel tuuakse pikki lugusid põna-
mistest Brasiilia vanglates?
"Ahjaa, sellepärast, et "Väike-
sed Suled" istuvad igal pool."

"Kui palju olemine kuulnud
surmaotsustest Jugoslaavias?
Kas surmaotsused on siis ainult
Läänes ebanormalsed? Kas isegi
Vatikan unustas ühe jugoslaa-
via preestri hukkamise, kuna
see oli ristitud lapse? – Woun-
ded Knee tsidentid olid vasak-
poolse pressis suurnumbriks
mitu nädalat. Miks meie ei
kuulnud midagi Sikkimist, mis
haarati sotsialistliku India
poolt?"

"Avastati Watergate skan-
daal, aga skandaal, mille ni-
meks on kommunistlik terror,
on jäänud avastamatuks. Kirju-
takse kõrgetest ührihädadest
läänes, kuid ei kirjutata, et ena-
mus venelasi elab viletsuskorte-
rites."

Autor toob veel rida näiteid
ühikülgselt propagandast lää-
nes, mis põhjustatud tuhandete
"Väikeste Sulgede" innukast
agitatsioonist.

Hans Habe on juudisoost kir-
janik, sündinud 1911. a. Buda-
pestis. Ta elab Šveitsis. Tema
tuntumateks romaaniideks on
"Off limits", "Ilona", "Surm
Texases" ja "Mission".

Lundi ülikooli juures saavutas
fil.lic. teadusliku kraadi Lydia
Neostus–Undhagen. Väi-
tekirja teemaks oli "Les termes
de morale dans le français du
XVIII-e siècle (1742–1802),
Etudes sémantiques".

Televisioniprogramm

TV Lõrdag

13.00—17.00 ca Tennis. Färg. Direkt från Båstad. Bengt Grive. Suomenkieliset ohjelmat eller Finskspjälka program.

17.30 Matleena eller Matleena — TV. serie om den föräldralösa flickan Matleenas öden och äventyr. Del 3. På Lavola herrgård.

I rollerna: Sinikka Sokka, Kalevi Honkonen, Rauni Okaheimo och Göran Cederberg. Textat på svenska.

18.05 Jättilä on puhunut eller Skoghuggaren har ordet. Reportage. Textat på svenska.

18.30 Aktiueit i veckan. Färg. Textat.

18.50 Helgmärsning. Färg. Från Dalhem kyrka på Gotland.

18.55 Meddelanden.

19.00 TV-nytt, väder.

19.05 Paul. Färg. Den sjuårige Paul upplever tillsammans med den gamle trädgårdsmästaren Florentin många äventyr i det krigsdrabbade Frankrike under andra världskriget. Del 6.

Manus och bearbetning: Jean Cur-telin. Regi: Yves Allégret. Musik: Eddie Varian. I huvudrollerna: Yves Coudroy och Georges Chama-rat.

19.30 Skilsmässa på engelska. Färg. Komediserie med John Alderton och Hannah Gordon i rollerna. 3. Fäst för fränskilda.

20.00 Sommarväg. Färg. Lasse Holmqvist på badfest i Mölle. Musik: Tollarparn och hans mannar.

21.00 Aktiueit, väder.

21.30 TV-nytt.

21.35 Mitt i 30-talet — Gardar Sahl-berg läser SF-journalen berättat.

21.55—23.05 Sommarryssaren: Vittne till ett mord. Färg.

Kalla kärar med Edward G. Robin-son, Martin Balsam och Diane Baker.

TELEVISION 2

18.00 Partilleare på grönbeta: Olof Palme. Färg. Statsminister Olof Palme samtalat med Rappports Gun-nar Palin på Färö. Bl a om det före-stående valet. Textat.

18.30 TV-nytt, väder.

Från Barnredaktionen:

18.35 i kikaren. Färg. I dag mest om fågelskädnig.

19.00 Träben och emaljögä. Färg. Efter Piratens berättelse Dichtung und wahrheit. Det handlar om hur Peter Gadda ropar in en antik sil-verkärl på auktion och om att — hut går hem. Manus och regi: Ulf André.

I rollerna: Jan Malmström, Gösta Ek-man, Monica Zetterholm, Marika Bergström, Gösta Wallvaara, Yvonne Elgstrand, Berit Borg och Inger Antonsson.

19.30 Rapport, väder, sport.

20.00 Joe Lamptons affärer. Färg. Engelsk serie om hur man lyckas i affärer — och med kvinnor. 6. Otroligt trogen.

I rollerna: Kenneth Haig, Zena Walker, Norma Scace, John Frank-lin-Robbins, James Donnelly m fl.

20.50 Den lyckliga familjen. Färg. Östtysk tecknad serie. 3. Daghem-platsen.

21.00 Sommar med Carl-Anton. Färg. En kväll hos Carl-Anton på överyr med Lena Hansson, Per Grundén, Vanström, 4x100mbergs m fl.

21.50 TV-nytt, väder.

21.55—23.25 Kärlek — ungersk lång-film från 1971. Regi: Karoly Makk. Lili Darvas, Mari Torócsik och Ivan Darvas. Svensk premiär.

TV Söndag

13.00—17.00 ca Tennis. Färg. Direkt från Båstad. Bengt Grive.

18.55 Meddelanden.

19.00 TV-nytt, väder.

19.05 Birgitta i Sverige. Färg. En filmvandring från Finsta till Vads-tena med Sven Stolpe och Larz-Thure Ljungdahl.

19.20 Barnen och cirkusen. Färg. Bulgarisk tecknad kortfilm.

19.30 George. Malcolm, cembalist. Färg. Kvällen gäst George Malcolm ger prov på sitt virtuosa spel.

20.00 Bönerna. Färg. Polsk serie om familjen Boryna och den unga flickan Jagna. Regi: Jan Rykowski. Foto: Marek Nowicki.

I huvudrollerna: Wladyslaw Hancza, Ignacy Gogolewski, Emilia Tkowska, Jadwiga Chmielecka, Tadeusz Janczar, Kazimierz Wichniarz, Krystyna Krolowna, Franciszek Pieczka, Irena Karel, Lech Ordon, Halina Kossobudzka, Bronislaw Pawlik, August Kowalczyk, Wanda Luczycka, Stanislaw Milski och Igor Smiowski.

21.00 Aktiueit, väder.

21.30 TV-nytt.

21.35 Sportspeglin.

22.05—22.35 Sommarhöj. Färg. Lasse Holmqvist i Mölle.

TELEVISION 2

18.30 TV-nytt, väder.

Från Barnredaktionen:

18.35 Tintins äventyr. Färg. Den mys-tiska stjärnan. 1. En stjärna om natten. Textat.

18.45 ca Tårten — en galen serie i 14 avsnitt av Håkan Alexandersson och Carl Johan de Geer om tre snälla barn. 3. Prutten.

19.00 År friken ledig. Färg. Fransk följetong om en ung dans äventyr bakom ratten på en Paris-taxi. 6. Ni har så vackra ögon när ni är argi.

I rollerna: Denise Fabre, Robert Murzeau, Annie Monnier, Jacques Astoux m fl.

19.30 Rapport, väder, sport.

20.00 På återseende. Färg. Leif Furhammar väljer söndagskvällen TV-repris: Reportage om Aspudden.

21.00 Rymmare. Färg. Engelskt krimi-naldrama om nio bankrädnare och deras flykt undan polis och sam-hälle. 7. Belinda har en hemlighet. Regi: Tony Wharmby.

I rollerna: Gwyneth Powell, Colin Farrel, Aubrey Richards och Wil-liam Marlowes.

21.50 Spel på gehör — fyra danska musikanter träffas och gör musik på kul.

22.15—22.30 TV-nytt, väder.

TV Måndag

18.55 Meddelanden.

19.00 TV-nytt, väder.

19.05 Folytoll. Färg. 5. Mer om Marty och Gyp.

19.30 I afton bönemöte. I serien Ny nordisk TV-dramatik visas Gunnar E. Sandgrens pjäs I afton bönemöte, om en berättelse om en ung flickas död genom extrem religiös påverkan. Regi: Johan Bergen-stråhle.

I rollerna: Tina Hedström, Ma-rianne Stjernqvist, Erik Hell, Lars Passgård, Kevé Hjelm, Toivo Pawlo, Frej Lindqvist, Lars Lind. Repris från 1966.

21.00 Aktiueit, väder.

21.30 TV-nytt.

21.35—22.15 i kväll är det måndag. Färg. Vi får möta Les Humphries Singers i en inspelning från Köpen-hamn, mars 1973.

TELEVISION 2

18.30 TV-nytt, väder.

18.35 Balthazar. Färg. Tecknad serie. Djurdoktorn. Färg.

18.40 ca Här kommer elefanten. Färg. Ett litet program om ett stort djur.

19.00 Mamma vet bäst — engelsk komediserie med Wendy Craig. Färg.

19.30 Rapport med väder.

20.00 Leonardo da Vinci — italiensk serie. Färg. 5. Leonardo beger sig till Milano.

21.15 Partilleare på grönbeta: C.H. Hermansson. Färg. Vpkläddes samtalat med Rappports Christen Pettersson i Sommar-Stockholm om bl a det förestående valet.

21.40 Sommarkväll. Färg. Berndt Egerbladh med gäster i studion. Trubadur: Rune Andersson. Hus-band: Staffan Abelsens kvartett.

22.25—22.30 ca TV-nytt, väder.

TV Tisdag

18.55 Meddelanden.

19.00 TV-nytt, väder.

19.05 Vårdens djur och natur. Färg. I jättekräldjursens spår heter kväl-lens program och det handlar om hur vetenskapsmännen försöker lösa jättekräldjurs gåta. Krokodilerna har tex samma ursprung som de förhistoriska jättekräldjuren och genom att studera krokodilerna kan vetenskaparna hitta en och annan bit i det jättepusel de håller på att lägga.

19.55 Gelada. Färg. Ett porträtt av en ovanlig babian.

20.00 Sjung med Egon! Färg. Allsång-sprogram för hela familjen med Egon Kjerrman, kör och ork.

20.50 Av en händelse. Färg. Frågelek kring händelser i vår tid med jour-nalist och andra kloka som täv-nande. Programledare: Henry Chris-tensson. Domare: Sten Wahlström. Musikant: Thorgny Ström.

21.00 Aktiueit, väder.

21.30 TV-nytt.

21.35 Nattbombsare — engelsk serie. Färg. 2. Fångade i Tyskland. Robert Urquhart och Jack Watling.

22.25—22.45 Waldsteinsonaten. Färg. Ingemar Hedvall spelar Beethovens Pianosonat nr 21 C-dur op. 53.

TELEVISION 2

18.30 TV-nytt, väder.

18.35 Balthazar. Färg. Regnbågsma-skiinen. 18.40 ca Här kommer schim-pansen. Färg. Ett litet program om ett fyrrådgigt djur.

19.00 Domstol: Fallet Collins — första dagen. Färg. Skofflickan Mary Col-lins lyckades länge dölja att hon var gravid. Några dagar senare till-standes barnen död, nedgrävd i fami-ljens trädgård. Nu står Marys far, Dominic Collins, anklagad för att ha mördat sitt barnbarn. Men var det mord eller dog barnet i samband med förlösningen?

19.30 Rapport med väder.

20.00 Främlingar på tåg — amerikansk film från 1951. Regi: Alfred Hit-chock.

I rollerna: Farley Granger, Ruth Roman, Robert Walker.

21.35 Puttes tips. Färg.

21.40 Sommarkväll. Färg. Berndt Egerbladh med gäster i studion. Trubadur: Rune Andersson. Hus-band: Staffan Abelsens kvartett.

22.25 ca TV-nytt, väder.

TV Onsdag

18.55 Meddelanden.

19.00 TV-nytt, väder.

19.05 Bobo och Tippe. Färg. 5. Bamse träffar Kraxe.

19.10 Experimentell med Gösta Ek-man och Per Ragnar. Färg. Idag handlar det om friktion.

19.30 Däna liksom älskan... eller Al-lons enfants... Färg. Caprice med Orphei Drängar, studentsångare i Uppsala. Medverk. Ellsabeth Söder-ström och Yngve Gamlin. Dir. Eric Ericson.

20.10 Havets män. Färg. Bruno Val-lati är en italiensk filmare som spe-cialiserat sig på undervattensfilm-ing. senast såg vi De elu haven. Hans nya serie är uppbyggd kring fem personer som ägnat sitt liv åt hav i olika världslära. 1. Ron Tay-lor och den stora vita hajen.

21.00 Aktiueit, väder.

21.30 TV-nytt.

21.35—22.55 Den gamla kinematogra-fen: Blod och sand. Färg. Ameri-kansk tjuvkräkningsdrama med Ru-dolph Valentino från 1922. Regi: Fred Niblo.

I rollerna: Rudolph Valentino, Lila Lee, Nita Naldi, George Field, Wal-ter Long, Rosa Rosanova, Leo White, Charles Belcher.

TELEVISION 2

18.30 TV-nytt, väder.

18.35 Balthazar. Färg. Göra hál.

18.40 ca Här kommer ormen. Färg. Ett litet program om ett slingrigt djur.

19.00 Domstol: Fallet Collins — andra dagen. Färg.

19.30 Rapport med väder.

20.00 Flykten — rysk film i två delar av Michail Bulgakov. Del 1. Färg. Flykten berättar om slutfasen av inbördeskriget, om den avgörande kampen mellan "röda" och "vita", och om en "vit" generals flykt och exiltillvaro i Paris och Konstantino-pol. Manus och regi: Alexander Alov och Vladimir Naumov.

Medverk. Ludmila Saveljeva, Alexej Batalov, Michail Uljanov, Wladislav Dworzjetski, Jevgenij Jevstignejev.

21.30 Ungersk by, 1973. Del 1. Till den avlägsna byn Pogany i sydvästra Ungern har under tidernas lopp många folkslag kommit vandrande och slagit sig ner. I detta reportage i två avsnitt från den ungerska te-levisionen får vi veta bl a hur by-borna reagerade när deras jord skulle socialiseras.

22.05 Sommarkväll. Färg. Berndt Egerbladh med gäster i studion. Trubadur: Rune Andersson. Hus-band: Staffan Abelsens kvartett.

22.50 ca TV-nytt, väder.

TV Torsdag

18.55 Meddelanden.

19.00 TV-nytt, väder.

19.05 Abbott och Costello. 6. Rik slaktig sökes.

19.30 Skogman på Skansen. Färg. Underhållning med Thore, gäststär-ter och glada musikanter från Solli-den.

20.30 Årkeängeln Gabriel och den vackra jungfrun. Färg. Om den li-derliga munken som kiär ut sig till ängeln Gabriel för att kunna för-föra stadens vackraste och from-maste jungfru handlar detta tjec-kiska dockspel baserat på en av Boccaccios noveller.

21.00 Aktiueit, väder.

21.30 TV-nytt.

21.35 Djurskydd. Färg. En serie om djurens miljöer. 1. På trav- och ga-lloppbanor.

22.10—23.05 Berörda rymningar — fransk serie. Färg. 4. Hur den unge polske frihetsskämpen löjntnat Wronski år 1776 undkommer prussarna maskerat till automatisk schackspelare.

I rollerna: Zoltan Latinovita, Robert Party, Karoly Mees, Jacques Castel-lo, Robert Manuel.

TELEVISION 2

18.30 TV-nytt, väder.

18.35 Det bara växer. Färg. En liten historia utan ord från Bulgarien.

18.40 Här kommer delfinen. Färg. Ett litet program om ett klokt djur.

19.00 Domstol: Fallet Collins — tredje dagen. Färg.

19.30 Rapport med väder.

20.00 Familjen Strauss. Färg. 6. Hetti. I rollerna: Eric Woofe, Stuart Wil-son, Anne Stallybrass, Barbara Fer-ris, Christopher Benjamin m fl. För musiken svarar London Symphony Orchestra.

20.55 Anslagsstävian. Färg. 21.00 Ungersk by, 1973. Del 2. Den lilla byn Pogany har ändrat ansikte helt, sedan jordbrukskooperativet kom till byn för tio år sedan. Med den gryende välfärden har människornas krav stigit och den unga gene-rationen håller inte längre till godo med vad de äldre åstadkommit.

21.35 Sommarkväll. Färg. Berndt Egerbladh med gäster i studion. Trubadur: Rune Andersson. Hus-band: Staffan Abelsens kvartett.

22.20 ca TV-nytt, väder.

TV Fredag

18.55 Meddelanden.

19.00 TV-nytt, väder.

19.05 Ankan i Efesos — tjecskisk kort-film. Färg. Tecknad berättelse som bygger på den romerske författaren Petronius sadeskildring av kärleken mellan en sacker änka och en ung soldat.

19.30 Hämnens dal. Färg. Amerika-nisk western från 1951. Regi: Richard Thorpe.

I rollerna: Burt Lancaster, Robert Walker, Joanne Dru, Sally Forrest.

20.50 Slaget vid Kersjente. Färg. Animerad prisbelönt kortfilm från Sovjet efter Rimskij-Korsakovs berättelse om den märkliga staden Kersjente och invånarnas kamp för att försvara sin stad mot inkräk-tare.

21.00 Aktiueit, väder.

21.35—22.35 i kväll — mötesplats för varjehanda. Färg. Ewonne Winblad och Jan Bonnevier presenterar ins-lag från förra höstens i kväll-serie. Medverk. bl a Kvintetten Olsson, Staffan "Stollan" Lindén och Jan Haglund, 7-årig dragsspelare från Dalarna.

TELEVISION 2

18.30 TV-nytt, väder.

18.35 Jag och min napp. Färg. Dansk film om en sexårig flicka.

19.00 Djur är olika. Färg. 2. För många elefanter?

19.30 Rapport med väder.

20.00 Sommarkväll. Färg. Berndt Egerbladh med gäster i studion. Trubadur: Rune Andersson. Hus-band: Staffan Abelsens kvartett.

21.00 Spöktäder. Färg. En film om 22 övergivna salpetersäters i den chilenska öken av Leif Hedman, Cecilia Bäcklander och Jan Sandq-vist.

21.30 Opopoppa. Färg. Gästartisten, överraskningar m m presenteras från Sollidensen av Claes af Geijerstam. Husband: Lasse Samu-ellsson och Bumpiga Bandet.

22.30 TV-nytt, väder.

22.35—23.40 Svart mystik — ameri-kansk film från 1943. Regi: Jacques Tourneur.

I rollerna: James Ellison, Frances Dee, Tom Conway, Christine Ford.

Op. Bruno Edermat Torontos austati Vana Andrese kirikus seoses tema lahkumisega kogu-duse juurest. Ta asub 120 miili Torontost eemal asuva Walerto-ni Kanada luteri koguduse öpe-taja kohale. Op. Edema aitas Vana Andrese kogudust teenida kadunud öpetaja Otmal Pello haiguse ajal. Koguduse uueks öpetajaks on Andres Taul.

Olaf Sõõt, eesti insener New Yorgis, liti inseneride organi-satsiooni poolt toimunud võist-lusel esikohale kui kunstist-ruumi planeerimiskavatsuna.

Leena Sell, Eeskiltsuna loo-maarsti Philip Sell ja tema abikaasa Saima tütar, laulitati Gilleriga kirikus abielu Raoul Anderssoniga. Mõlemad on üliõ-pilased.

Walter Nõlts, Eero Omri ja Valter Kasika võidus asu Kalifornia ülikoolis Riverside'is toimu-nud võistlusspordilisele semina-rist, mille korraldas USA väl-liksministeerium. Viimase esinda-jana oli kohal ka eestlasest osa-konnajuhataja Ilmar Helmaru. Arutlusainete hulka kuulus ka Euroopa ja Ühendriikide koostöö probleem.

Ferdinand Eelmise, kauaaeg-ne Nürsi algkooli juhataja kudu-maal, tähistas Chicagos oma 80-aastast sünnipäeva.

Õeksed Suursoo omavad 45 km Sao-Paulost väljaspool talu, mis juba üle 40 aasta on eestlas-tekäes olnud. Franco da Rochas asuvas talus korraldati äsja Brasillia eestlaste jumalateeni-stus, kus õp. H. Laur õnnistas ülemalmeistet Eesti Päevadel Torontos lehvitud lüli, andes selle üle noorte esindajatele, kelledeks olid Mariene Suursoo, Leila Metsik, Andres ja Carlos Rammi, Olev Saukas ja Sergia Liblik. Hiljem toimunud peol mängis lõõtsplüü 93-aastane Eduard Põltsunas.